

BUN 2011-76

Bilaga 1

Dnr: 2011/69 610

RESULTAT I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN 2010/2011

NYNÄSHAMNS KOMMUN

INNEHÅLL

INNEHÅLL	2
INLEDNING	3
FÖRSKOLEVERKSAMHET	5
NYCKELTAL I FÖRSKOLEVERKSAMHET	5
BARN I FÖRSKOLEVERKSAMHET	5
BEFOLKNINGSUTVECKLING	5
BARN I KOMMUNAL FÖRSKOLA	6
BARN I PEDAGOGISK OMSORG	9
KÖPTA OCH SÅLDA PLATSER	9
PERSONAL I FÖRSKOLEVERKSAMHET	10
PERSONAL I FÖRSKOLA (KOMMUNAL)	10
PERSONAL I PEDAGOGISK OMSORG (KOMMUNAL)	11
PERSONAL I FRISTÅENDE FÖRSKOLA	11
DISKUSSION (NYCKELTAL I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN)	12
RESULTAT I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN	15
UPPFÖLJNING AV SKOLPLANEN	15
DEMOKRATI OCH VÄRDEGRUND	16
PLAN FÖR ATT MOTVERKA DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING	18
ARBETET FÖR ATT MOTVERKA TRADITIONELLA KÖNSMÖNSTER	20
BARN OCH FÖRÄLDRARS INFLYTANDE	22
UTVECKLING OCH LÄRANDE	25
ARBETET MED BARN TIDIGA SPRÅK- OCH MATEMATIKUTVECKLING	27
ÖVERGÅNGEN FRÅN FÖRSKOLEVERKSAMHET TILL FÖRSKOLEKLASS	31
HÄLSA OCH LIVSSTIL	31
ARBETET MED BARNS FYSISKA AKTIVITETER	31
DISKUSSION (RESULTAT I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN)	33

INLEDNING

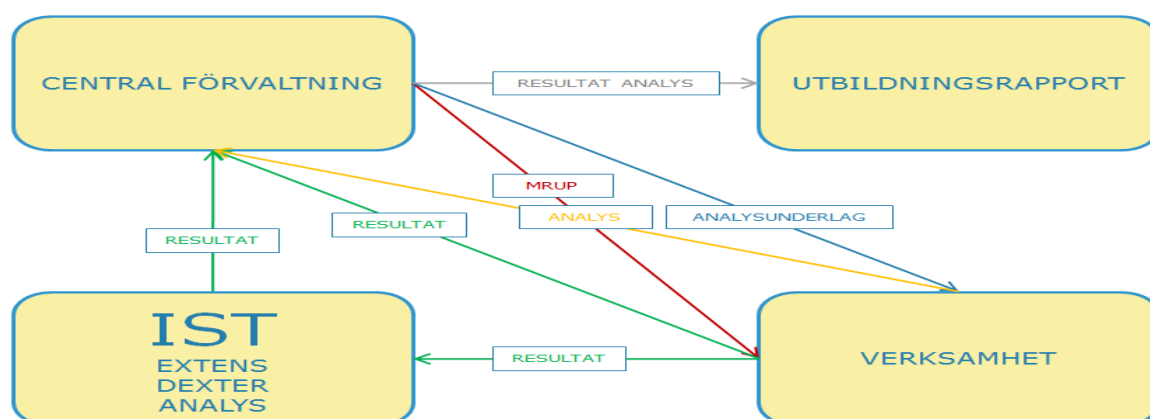
Barn- och utbildningsnämndens kärnverksamheter, förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola har ett nationellt uppdrag. Det finns formulerat i skollagstiftningen, där främst läroplanerna beskriver målen för respektive verksamhet. Skolinspektionen granskar kvalitet och genomför regelbunden tillsyn för att se att lagar och regler följs. Statistiska centralbyrån samlar årligen in uppgifter om barn, elever, personal, kostnader och utbildningsresultat. Skolverket sammanställer statistiken och den ger underlag för uppföljning och utvärdering på både nationell och lokal nivå.

Barn- och utbildningsnämnden är ytterst ansvarig för att skolväsendet i Nynäshamns kommun når de nationella målen. Nynäshamns skolplan är ett stöd i detta arbete. Den utgår från det nationella uppdraget och skolinspektionens kännetecken för god kvalitet. Skolplanen lyfter fram några områden i det nationella uppdraget som huvudmannen har bedömt som särskilt angelägna att ge en fördjupad uppföljning.

Den nya skollagen lägger ett tydligt ansvar på huvudmannen för skolväsendet. Barn- och utbildningsnämnden ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

I samband med detta har nämnden beslutat att verksamheternas resultat ska följas upp och sammanställas i en årlig utbildningsrapport. De nyckeltal och resultat som presenteras i rapporten bestäms i nämndens mål- och resultatuppföljningsplan. Den följer med som en bilaga i nämndens verksamhetsplan. Utbildningsrapporten ska följa skolornas läsår.

Rapporten tas fram av barn- och utbildningsförvaltningen i samarbetet med företrädare för verksamheterna förskola, pedagogisk omsorg, skolbarnsomsorg och skola. Arbetet med rapporten följer en ny modell med resultatdialoger mellan central förvaltning och verksamheterna. Med utgångspunkt i nämndens mål- och resultatuppföljningsplan (MRUP) rapporteras resultat till central förvaltning. Resultaten sammanställs och lämnas tillbaka till verksamheterna för bearbetning och analys. De bildar sedan underlag för en övergripande bearbetning och analys som sammanställs i utbildningsrapporten.

Kvalitetsledningssystemet har utvecklats under läsåret 2010/2011 och beräknas vara helt implementerat under läsåret 2011/2012. Barn- och utbildningsförvaltningen har utarbetat delvis helt

nya system för inrapportering och sammanställning av resultat. Ett nytt system för presentation av data ur verksamhetssystemet Extens har tagits i bruk för att ytterligare snabba upp processerna.

Arbetet med Utbildningsrapport 2011 har påverkats av flera faktorer. Resultatdialogerna har inte kunnat genomföras i önskvärd omfattning vilket begränsar kvaliteten i bedömningar och analyser. Flera genomgripande arbetsuppgifter har pågått under läsåret 2010/2011. Anpassningar till en förändrad skollagstiftning och uppföljningen av Skolinspektionens tillsyn 2010 har varit ansträngande för såväl central förvaltning som för verksamheterna.

Detta medför att Utbildningsrapport 2011 inte blir ett samlat dokument utan resultaten från läsåret 2010/2011 kommer att presenteras i en separat rapport för varje verksamhet.

Nedan följer förskoleverksamhetens rapport.

FÖRSKOLEVERKSAMHET

Förskoleverksamheten i Nynäshamns kommun omfattar förskola och pedagogisk omsorg. Från och med den första juli 2011 är förskolan en egen skolform inom utbildningsväsendet och har samma övergripande mål som andra skolformer. Utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den pedagogiska omsorgen ska stimulera barns utveckling och lärande och utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Förskolans läroplan är vägledande.

NYCKELTAL I FÖRSKOLEVERKSAMHET

De nyckeltal som följs upp i denna redovisning är beslutade av barn- och utbildningsnämnden och finns sammanställda i mål- och resultatuppföljningsplanen för läsåret 2010/2011.

BARN I FÖRSKOLEVERKSAMHET

Nynäshamns kommun hade 18 förskolor den aktuella perioden. Kommunen bedrev även pedagogisk omsorg i Sorunda och Stora Vika.

NYNÄSHAMN:

Ankarets förskola
Backlura förskola
Fjärdens förskola
Humlans förskola
Kullsta förskola
Midgårds förskola
Måsens förskola
Sandskogens förskola
Vaktbergets förskola

TORÖ:

Torö förskola (Avvecklad 2011)

STORA VIKA:

Vika förskola

ÖSMO:

Breddals förskola
Hallängens förskola
Skogsnibble förskola
Vansta förskola

SEGERSÄNG:

Segersängs förskola

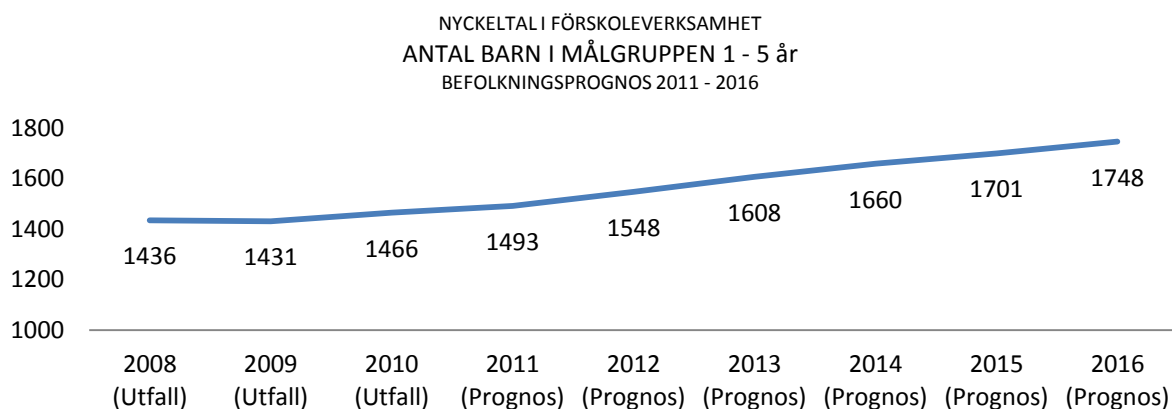
SORUNDA:

Fagerviks förskola
Sunnerby förskola

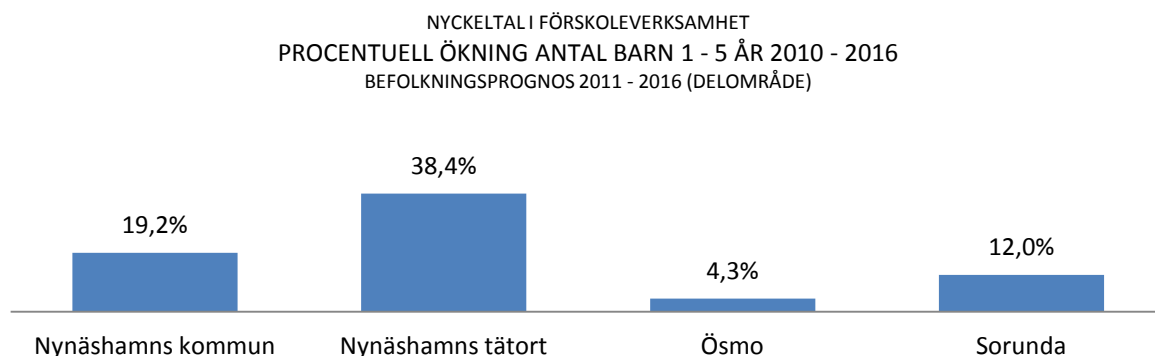
Samma period hade Nynäshamns kommun sex fristående förskolor.

BEFOLKNINGSUTVECKLING

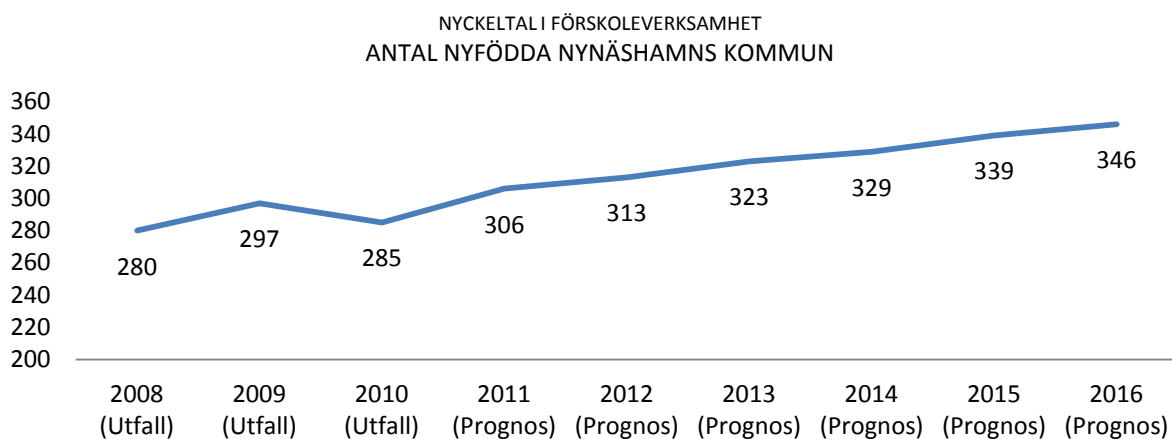
Målgruppen för förskolan är barn mellan 1 – 5 år. Målgruppen förväntas öka i antal fram till år 2016.

Ökningen mellan åren 2010 – 2016 motsvarar omkring 20 %. Ökningen bedöms bli störst i Nynäshamns tätort.

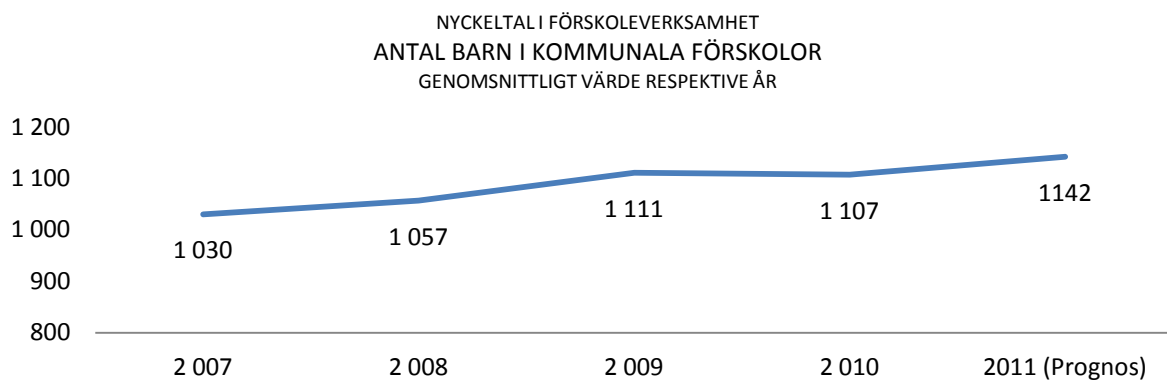
Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att det finns ett stort mått av osäkerhet i befolkningsprognosen. Antalet nyfödda barn minskar.

Den 31 augusti 2011 hade det fötts 181 barn i Nynäshamns kommun. Det motsvarar drygt 22 barn per månad. Vid motsvarande utveckling för resten av året innebär det omkring 265 födda barn 2011.

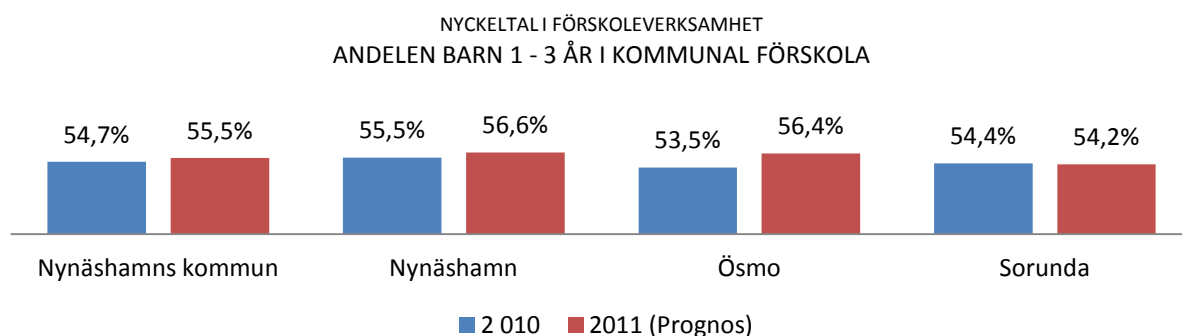
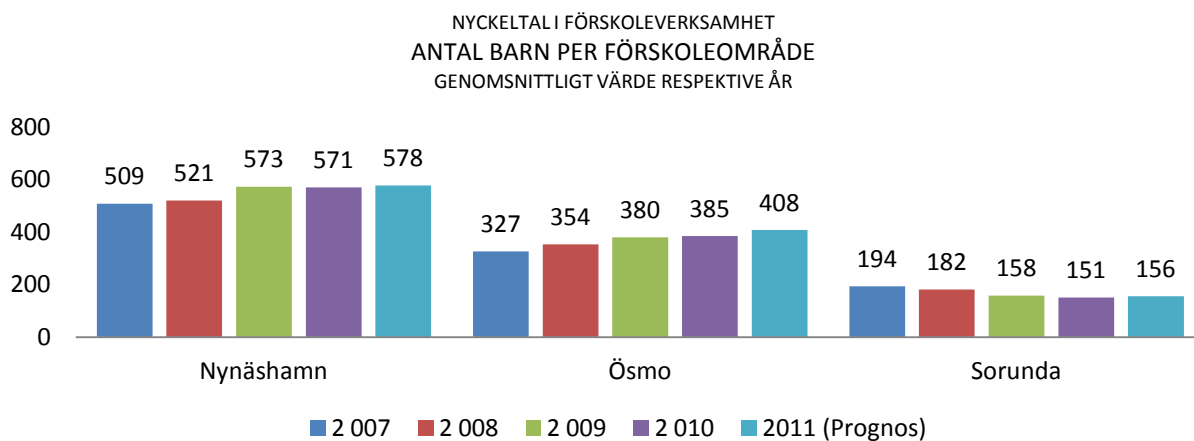
BARN I KOMMUNAL FÖRSKOLA

Antalet barn i kommunens egna förskolor har ökat något de senaste åren.

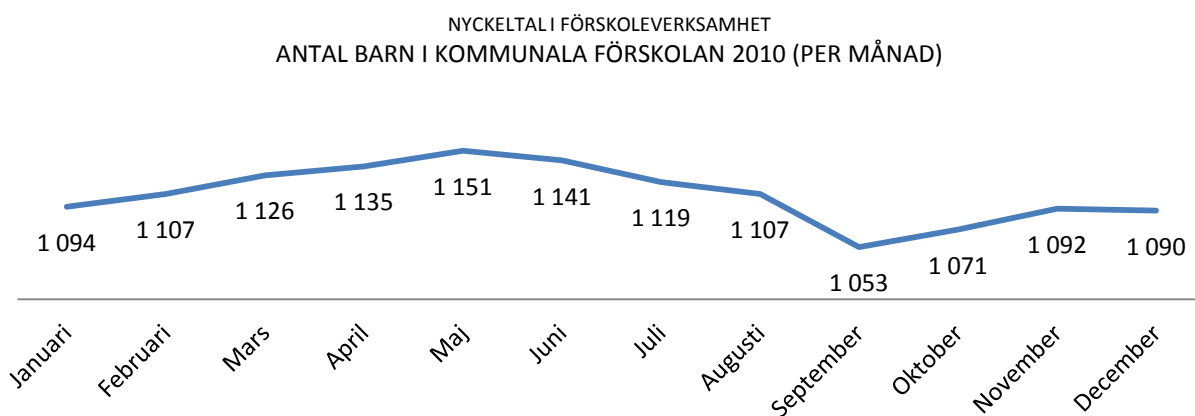

Värdena för år 2007 och 2008 avser antalet barn omräknat till heltidsplatser. Det verkliga antalet var 1081 inskrivna barn för 2007 och 1094 inskrivna barn för 2008. Från och med år 2009 räknas alla inskrivna barn som heltidsbarn. Detta förklarar till en viss del ökningen av antalet platser mellan 2008 och 2009.

Antalet barn ökar mest i Ösmo.

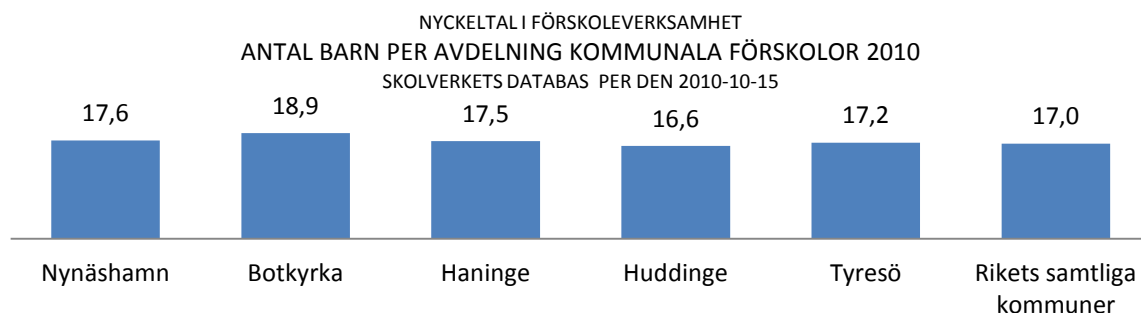
Antalet inskrivna barn i förskolan varierar över året.

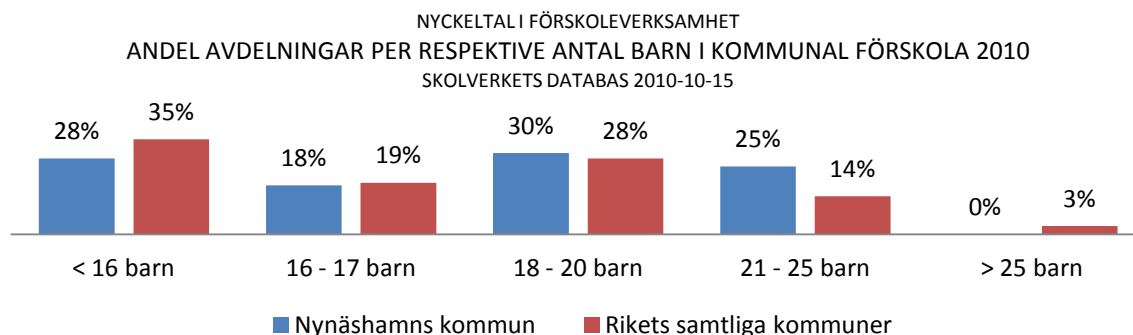
Antalet inskrivna barn per förskoleavdelning har varit relativt stabilt de senaste åren. En liten ökning kan noteras för 2010 och är även prognostiserad för 2011. Tabellen nedan redovisar ett genomsnittligt värde över årets tolv månader från bokslutsnyckeltalen 2008 – 2011.

	2008	2009	2010	2011 (prognos)
Antal inskrivna barn 1 – 5 år per förskoleavdelning	18,3	18,3	18,7	19,0

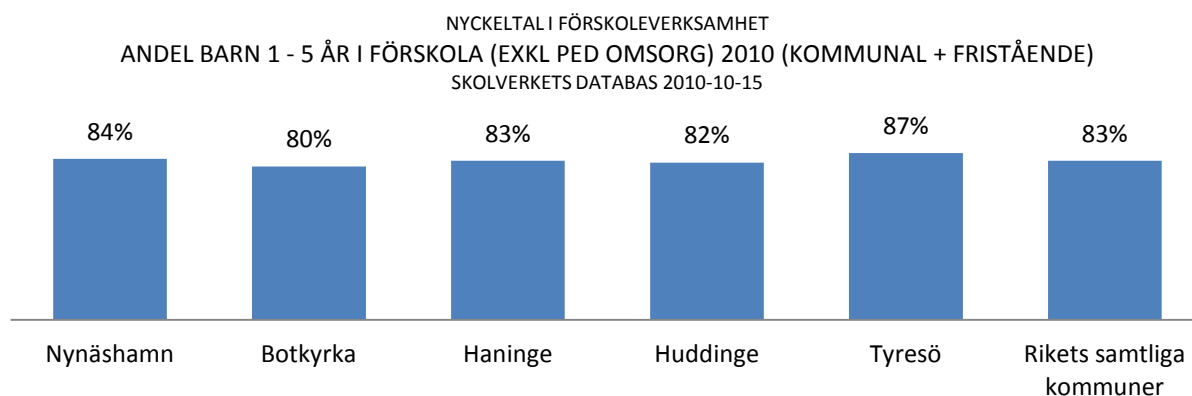
Skolverket redovisar inte ett genomsnittligt värde för året utan har ett bestämt mätdatum. Det medför att Skolverkets värde är något lägre än genomsnittsvärdet för hela året. Nynäshamns kommun hade något fler barn per avdelning 2010 än den genomsnittliga kommunen i riket.

Antalsuppgifterna till SCB rapporteras den 15 oktober varje år. Antalet barn i förskolan är som lägst denna period. I bokslutsnyckeltalen för 2010 uppges det genomsnittliga antalet barn per avdelning i kommunens förskolor till 18,7 beräknat på årets tolv månader. Det är rimligt att anta att förhållandet är det samma i rikets samtliga kommuner.

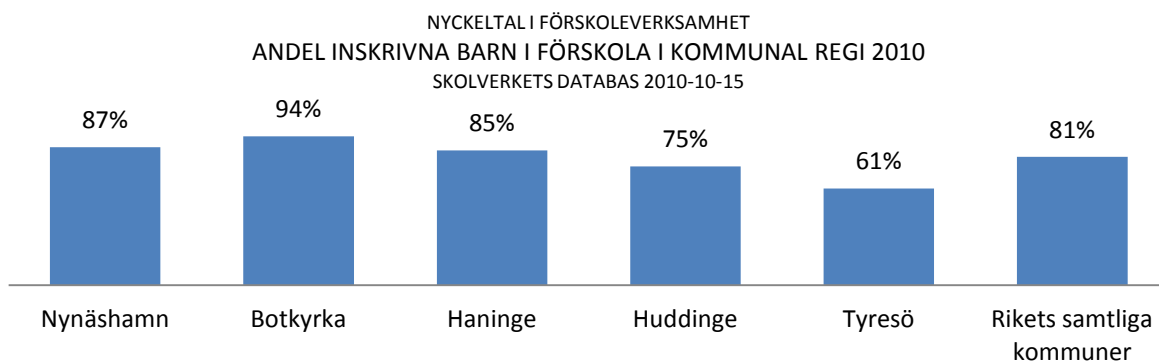

Kommunens servicegrad är hög och beräknas till 87 %. Den mäts som antalet barn i förskoleverksamhet (förskola och pedagogisk omsorg) i förhållande till det totala antalet barn i förskoleåldern. Andelen av kommunens barn som finns i förskoleverksamhet har ökat med omkring 14 % under 2000-talet. Andelen barn i förskola har ökat med 17 % samtidigt som andelen barn i pedagogisk omsorg har minskat i motsvarande grad.

Botkyrka kommun har lägre servicegrad än övriga Södertörnskommuner även om den pedagogiska omsorgen inkluderas. Haninge och Tyresö ligger i topp med närmare 90 % servicegrad inklusive den pedagogiska omsorgen.

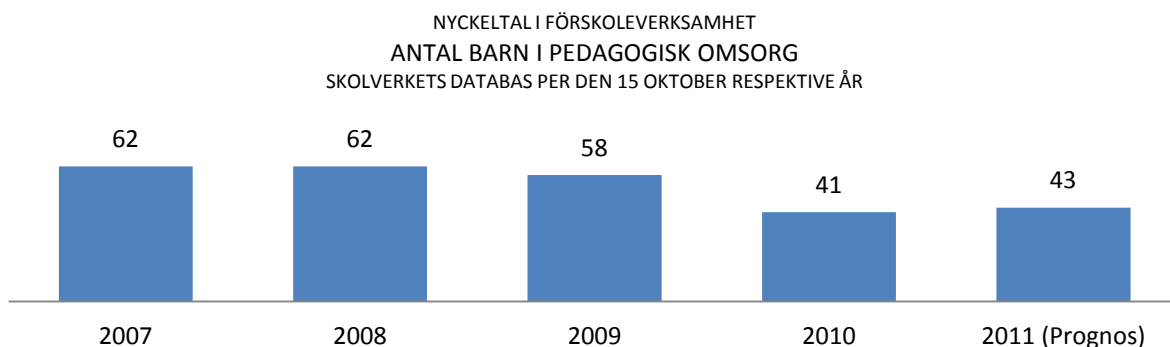
En övervägande del av barnen i Nynäshamns kommuns förskoleverksamhet finns inom den kommunala förskolan. Andelen barn i fristående verksamheter har dock ökat med några procentenheter de senaste åren.

Skollagen föreskriver att kommunen ska erbjuda barnet förskola inom fyra månader från den dag som behovet är anmält. Nynäshamns kommun klarar denna reglering med gott resultat.

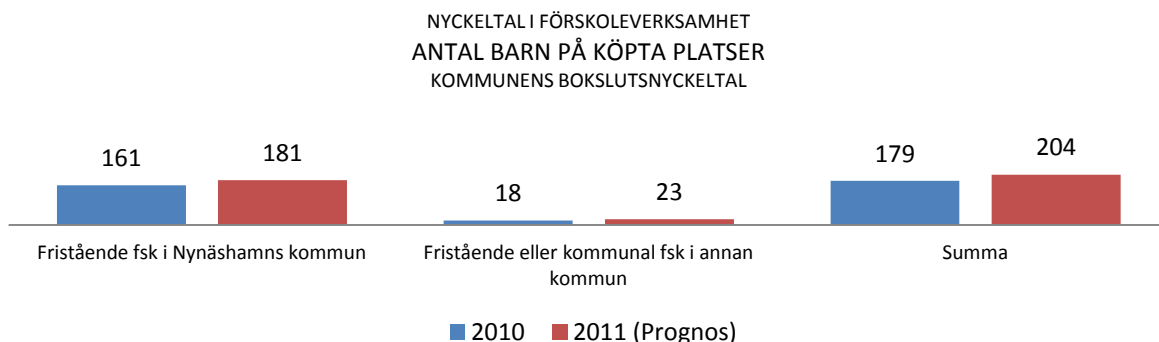
BARN I PEDAGOGISK OMSORG

Antalet barn i pedagogisk omsorg (familjedaghem) har minskat sedan 2007. Antalet motsvarade cirka tre procentenheter av målgruppen 2010. Det är en minskning med en procentenhet från året innan.

KÖPTA OCH SÅLDA PLATSER

Nynäshamns kommun köper förskoleplatser i andra anordnares verksamheter. Det gäller både kommunala platser i andra kommuner och platser hos fristående anordnare i såväl Nynäshamns kommun som i andra kommuner. En övervägande del av platserna är fördelade mellan kommunens sex fristående förskolor. Antalet köpta platser i förskolan beräknas öka med 14 % 2011 i jämförelse med 2010.

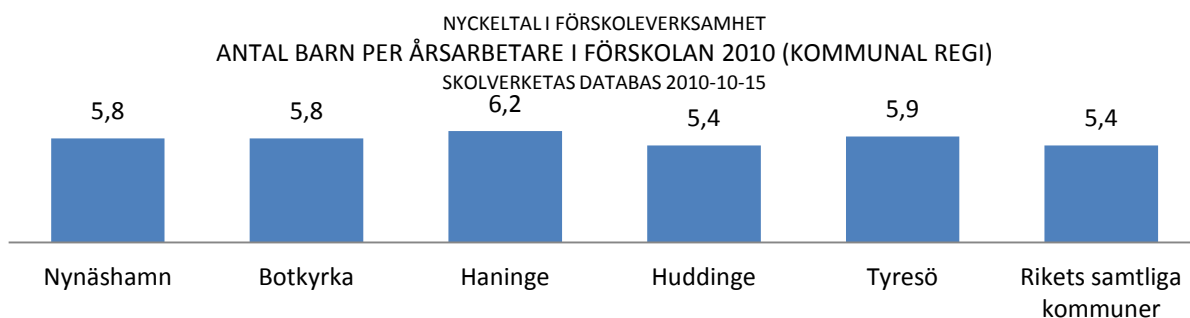

Nynäshamns kommun sålde i genomsnitt fem platser i den kommunala förskolan till andra kommuner 2010.

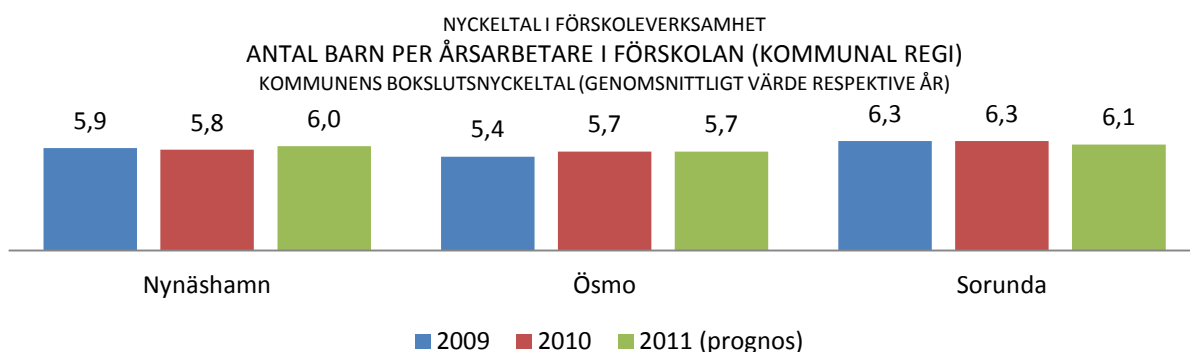
PERSONAL I FÖRSKOLEVERKSAMHET

PERSONAL I FÖRSKOLA (KOMMUNAL)

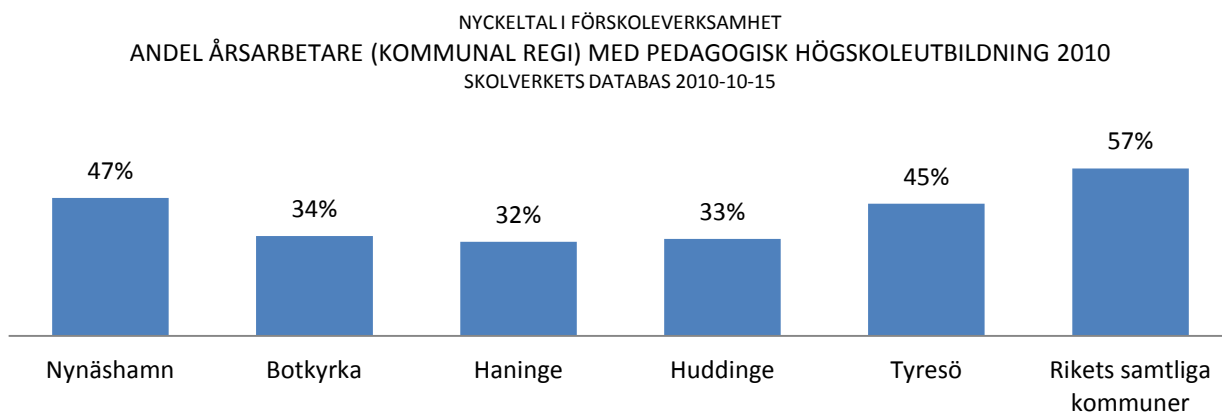
Nynäshamns förskolor har omkring 190 årsarbetare i barngrupp. Av dessa är 15 stycken resurstjänster för barn i behov av särskilt stöd. Personaltätheten i den kommunala förskolan i Nynäshamns kommun är något lägre än för den genomsnittliga kommunen i Sverige men klarar jämförelser med övriga Södertörnskommuner väl. Personaltätheten har minskat något (+0,4 barn/årsarbetare) sedan 2007.

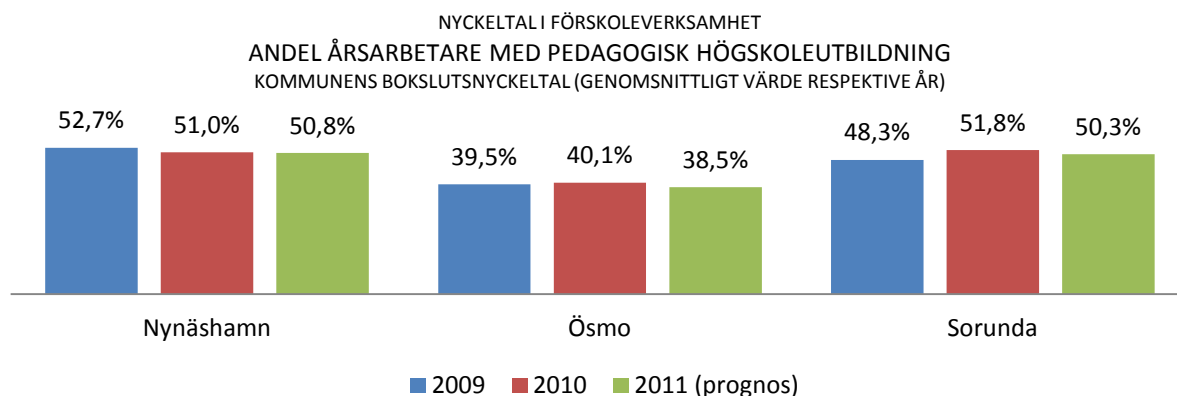
Antalet barn per årsarbetare varierar något mellan kommunens tre förskoleområden.

Nynäshamns kommun har, i förhållande till övriga Södertörnskommuner, en relativ hög andel årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleexamen. Däremot är det en bit kvar till det jämförande värdet för rikets samtliga kommuner. Andelen har varierat mellan 45 – 49 % under åren 2007 – 2010. I nyckeltalssammanställningen för delårsbokslutet 2011 är värdet för oktober 47,1 %.

Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning varierar mellan kommunens tre förskoleområden.

PERSONAL I PEDAGOGISK OMSORG (KOMMUNAL)

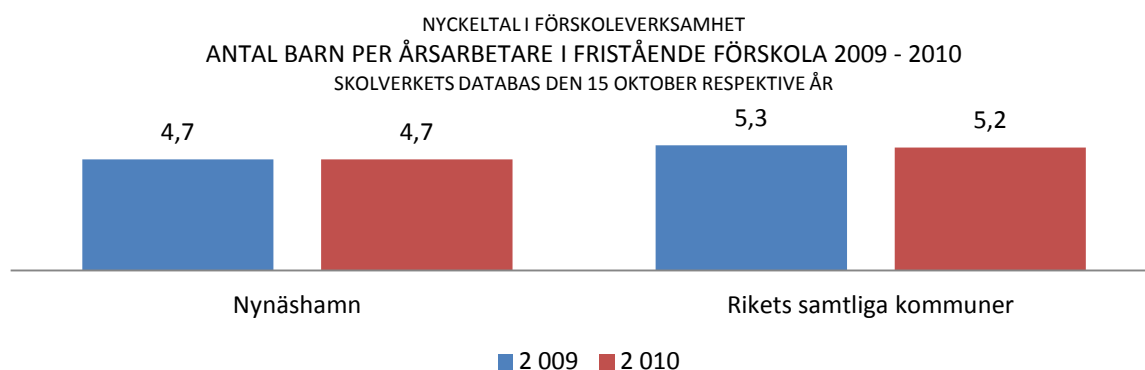
Antalet årsarbetare inom den pedagogiska omsorgen (familjedaghem) var den 15 oktober 2010 åtta stycken. Det är en minskning med fyra årsarbetare i jämförelse med året innan. Nedgången beror främst på att den pedagogiska omsorgsverksamheten i Nynäshamns tätort övergick till förskolan. Barn och personal bildade tillsammans en avdelning i Fjärdens förskola.

Personaltätheten inom den pedagogiska omsorgen var något högre än inom den kommunala förskolan. Den 15 oktober 2010 var det 5,1 inskrivna per årsarbetare. Det motsvarar det genomsnittliga värdet för riket. Barn- och utbildningsförvaltningen vill poängtera svårigheten med att jämföra personaltätheten inom den pedagogiska omsorgen med den i förskolan eftersom verksamheterna har så olika förutsättningar.

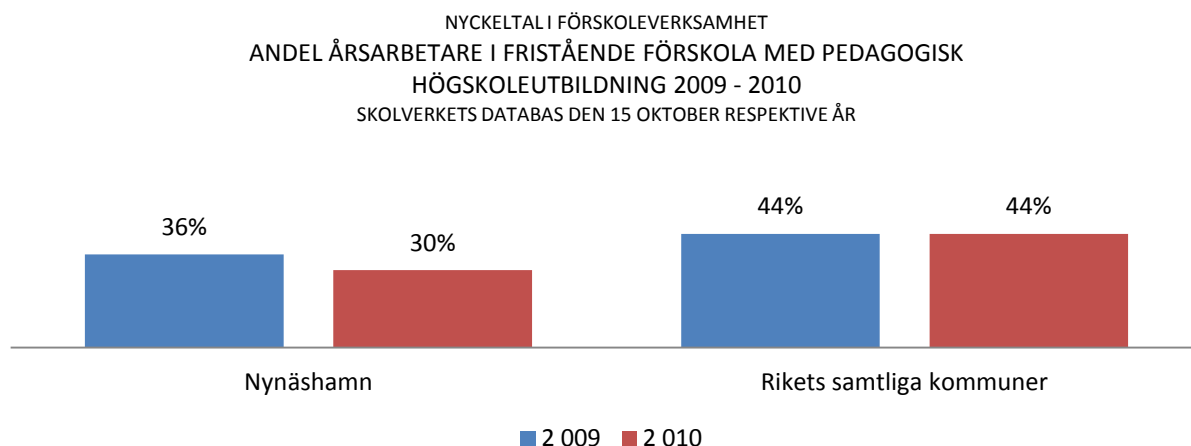
All personal inom kommunens pedagogiska omsorg hade vid mätdatum 2010 pedagogisk högskoleutbildning, barnskötarutbildning eller annan utbildning för arbete med barn. Det är bättre än riksgenomsnittet på 76 %.

PERSONAL I FRISTÅENDE FÖRSKOLA

De fristående förskolorna i Nynäshamns kommun hade 33 årsarbetare den 15 oktober 2010. Det är en ökning med elva stycken sedan 2007. Personaltätheten i kommunens fristående förskolor är stabil och högre än i de kommunala förskolorna. Samma förhållande gäller för relationen mellan rikets fristående förskolor och de kommunala, men skillnaden är mindre.

Personalen i kommunens fristående förskolor har i lägre omfattning än personalen i de kommunala förskolorna en pedagogisk högskoleutbildning.

DISKUSSION (NYCKELTAL I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN)

I detta avsnitt lyfter barn- och utbildningsförvaltningen fram några av de utmaningar som är aktuella för förskoleverksamheten i Nynäshamns kommun. Syftet är att skapa ett underlag för en diskussion om verksamheternas förutsättningar att nå de nationella målen.

Nynäshamns kommun har en optimistisk syn på befolkningsutvecklingen. Kommunen planerar för en befolkningsökning på flera tusen invånare de närmaste tio åren. Befolkningen har ökat något men det har inte riktigt fått genomslag i barn- och utbildningsnämndens målgrupper.

Samtidigt som antalet nyfödda barn minskar i kommunen, prognostiserar förskoleverksamheten en ökning av antalet inskrivna barn. Kommunen riskerar att antalet barn i förskoleåldern inte ökar i samma takt som antalet inskrivna barn i förskoleverksamheten. För barn- och utbildningsnämnden skulle detta betyda att kostnaderna ökar mer än intäkterna. Det är en stor utmaning för Nynäshamns kommun att skapa en organisation för förskoleverksamheten som kan möta demografiska förändringar och ändå behålla sin stabilitet.

Tveksamheter i kommunens befolkningsprognoser skapar en osäkerhet i förskoleplaneringen. Exempelvis antar prognosen att antalet barn i förskoleåldern i Ösmo församling kommer att vara stabilt över perioden 2011 – 2016. Segersång fortsätter att växa något år till och samtidigt har kommunen detaljplanerat stora områden i och omkring Ösmo tätort med möjlighet till bygglov för många hundra bostäder. Barn- och utbildningsförvaltningen samverkar med kommunens planavdelning i arbetet med att detaljplanera områden men ser att Nynäshamns kommun behöver utveckla prognosverktygen för att skapa bättre underlag för planeringen av kommunal service.

Kommunen har goda förutsättningar att driva förskolor. Det gäller både fysiska förutsättningar som god kapacitet i attraktiva miljöer och pedagogiska förutsättningar med en relativt hög andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen. Dessutom genomför Nynäshamns kommun genomgripande insatser för att höja kvaliteten i verksamheterna. Detta sker i en takt och i en sådan omfattning att det borde placera Nynäshamn på kartan över förskolekommuner på frammarsch.

Nynäshamns kommun behöver synliggöra förskolans goda förutsättningar som ett led i marknadsföringen för att attrahera unga familjer att välja Nynäshamns kommun som bostadsort.

Nyckeltalssammanställningen ovan visar att personaltätheten har minskat något i kommunens förskolor de senaste åren. Nedgången är något större än den för samtliga kommuner i riket. En av indikatorerna som redovisar detta är antalet barn per årsarbetare. Jämförelser över hela 2000-talet visar dock små skillnader i personaltäthet. Antalet barn per årsarbetare 2001 är ungefär det samma som 2010.

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
5,7	5,7	5,9	6,0	5,5	4,9	5,4	5,4	5,6	5,8

Jämförelsen är även giltig för ett genomsnitt av samtliga kommuner i riket. I mitten av årtiondet ökade personaltätheten något till följd av ett riktat statsbidrag för personalförstärkning i förskolan.

Förskolecheferna har rapporterat en ökad belastning med fler barn i våra förskolor. Det kan finnas flera skäl till detta. Ett skäl är att barnens vistelsetid har ökat. Nynäshamns kommun erbjuder barn med plats i förskoleverksamhet minst 30 timmars vistelsetid per vecka. Det är endast tiden utöver detta som begränsas av vårdnadshavarnas normala arbetstid eller studietid. Förskolans förstärkta pedagogiska uppdrag och maxtaxan är andra faktorer som påverkar vistelsetiden.

Antal barn per årsarbetare används ibland som ett mått på förskoleverksamhetens kvalitet. I Skolverkets allmänna råd *Kvalitet i förskola* framkommer att det inte finns belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Det är kommunen som utifrån lokala förhållanden avgör vad som är lämpligast. Utgångspunkten ska vara respektive verksamhets förutsättningar. Gruppen ska ha en lämplig sammansättning och storlek. Skolverkets riktmärke är 15 barn per grupp. Men detta värde ska inte jämföras med 15 barn per avdelning. Förskolans organisation ger stort utrymme för flexibla gruppstorlekar. Med en medveten planering styrs gruppens storlek och sammansättning av aktivitetens innehåll och barnens ålder och behov. Särskild hänsyn ska tas till de yngsta barnen i förskolan som är beroende av täta och stabila vuxenkontakter. De har svårt att samspela med vuxna i för stora grupper vilket är negativt för barnens identitets- och språkutveckling.

Förskoleverksamheten i Nynäshamns kommun har i huvudsak en rak resursfördelning, vilket innebär att det utgår en fast ersättning per inskrivet barn. I Skolverkets allmänna råd framkommer att kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolors personaltäthet, gruppstorlek och gruppssammansättning. Utredningen bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Barn- och utbildningsförvaltningen har inlett en diskussion med kommunens ekonomienhet om förändringar i resursfördelningssystemet. Ambitionen är att öka på ersättningens rörliga del för att fördela resurser i förhållande till de olika behov som barn har. Förvaltningen har inlett processen och planerar för ett underlag där varje förskola sammanställer barnens ålderssammansättning, könsfördelning, behov av modersmålsstöd samt barnens sammanlagda vistelsetid och hur den fördelas över dagen. Förvaltningen har även kartlagt personalens behov av kompetensutveckling avseende bland annat barn i behov av särskilt stöd. Andra hänsyn gäller lokalernas och utemiljöns förutsättningar. Sammantaget är detta faktorer som bör beaktas i planeringen för ett nytt resursfördelningssystem till förskoleverksamheten.

Skolinspektionen kritiserade Nynäshamns kommun för att personalen i förskolan inte i tillräcklig omfattning har sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. I motiveringen framkommer att det är viktigt att kommunen vidtar

ytterligare åtgärder för att öka andelen högskoleutbildad personal. Skolinspektionen har inget riktvärde för vad tillräcklig omfattning innebär utöver den reglering som finns i skollag och läroplaner.

Rekrytering av förskollärare är en av kommunens stora utmaningar. Den nya reviderade läroplanen sätter frågan i ett särskilt fokus i och med att förskolläraren får ett tydligt ansvar för det pedagogiska arbetet i förskolan.

Bristen på förskollärare är inget unikt problem för Nynäshamns kommun. Det behövs många fler förskollärare än de som nyutexamineras idag. I Skolverkets prognos från 2008 beräknas personal behovet inom hela utbildningsområdet öka med cirka 20 000 till 2022. Behovet ökar framförallt inom förskolan. Skolverket har i sina prognoser för det framtida behovet av förskollärare använt två beräkningsmodeller, vilka båda utgår från att andelen pedagogisk personal med högskoleutbildning kommer att öka. I det första exemplet utgår beräkningarna från att andelen har ökat med ett par procentenheter till 60 % år 2014 och i det andra exemplet beräknas andelen ha ökat till 70 % år 2024.

I prognoserna för 2011 har kommunen ett genomsnittligt värde på 193,4 årsarbetare i förskolan. Av dessa hade 89,3 en pedagogisk högskoleexamen, vilket motsvarar 46,2 %. Nynäshamns kommun har minst en årsarbetare med högskoleutbildning per avdelning. Många avdelningar har fler än en förskollärare.

Att öka andelen förskollärare i verksamheten blir en av kommunernas insatser för att möta de nya kraven på förskolans pedagogiska verksamhet. Det blir en förutsättning för lagstiftarens förväntade kvalitetshöjning. För att nå upp till Skolverkets första beräkningsgrund på 60 % årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning, saknas det ungefär 27 förskollärare i Nynäshamns förskolor. För Skolverkets nästa beräkningsgrund behöver kommunen rekrytera ytterligare 19 förskollärare. Beräkningarna är gjorda på hela personalstyrkan inklusive resurstjänster.

I kommunens senaste lönestatistik har förskollärarna en genomsnittlig lön på 25 309 kronor. Det är 3 673 kronor mer än vad en genomsnittlig barnskötare tjänar. Inklusive påslaget för personalkostnader innebär detta att en förskollärare kostar cirka 60 000 kronor mer om året än vad en barnskötare gör. Det ger en ökad kostnad på 1 620 000 kronor respektive 2 760 000 kronor för att öka andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning motsvarande Skolverkets beräkningsgrunder.

Det är en uttalad ambition i Nynäshamns kommun att öka andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning i förskolan.

RESULTAT I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN

Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.

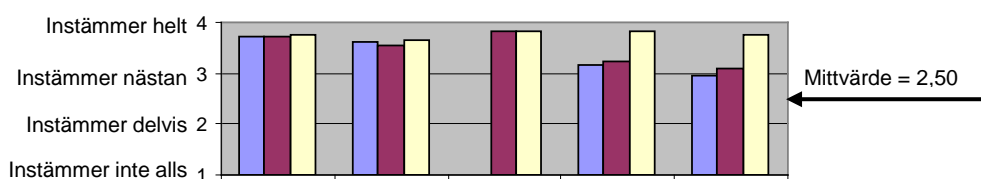
Läroplan för förskolan Lpfö 98

Målen i läroplanen anger inriktningen på förskolans arbete och den förväntade kvalitetsutvecklingen. Förskolan ska ha kunskap om varje barns utveckling och lärande men det är kvaliteten på den pedagogiska verksamheten som ska utvärderas – inte barnen. Förskolans läroplan skiljer sig från de övriga skolformernas läroplaner genom att den saknar mål som anger vad barnen ska kunna eller prestera vid olika tidpunkter.

Skolverket definierar verksamhetens kvalitet utifrån hur väl en den svarar mot nationella mål samt i vilken utsträckning verksamheten strävar efter att förbättras. Vid bedömningen av kvalitet väger Skolverket samman strukturella förutsättningar, det pedagogiska arbetet och resultatet.

Sammanställningen av förskoleverksamhetens resultat omfattar kommunbeslutet efter Skolinspektionens tillsyn 2010, enkäten till föräldrar, verksamheternas egen utvärdering samt förvaltningens analys och bedömning av verksamheternas åiterrapportering. Förskoleverksamhetens rapportering följer modellen; Genomförda åtgärder → Resultat → Analys → Nya åtgärder

Enkäten till förskoleverksamhetens föräldrar genomförs vartannat år. 2011 var svarsfrekvensen 75 % vilket motsvarade 739 respondenter. Enkäten innehåller ett antal påståenden och respondenterna instämmer mer eller mindre. Instämmer helt och instämmer nästan representerar positiva svar.

Medelvärdet beräknas på de respondenter som aktivt har besvarat frågan. Mittvärdet motsvarar lika många negativa som positiva svar.

UPPFÖLJNING AV SKOLPLANEN

Barn- och utbildningsnämnden ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen mot nationella mål i skollag och läroplaner. Kommunens skolplan är ett stöd i nämndens arbete för att styra förskolans verksamhet i denna riktning. Nämnden har valt ut några områden som är särskilt angelägna att följa upp. Det har skett med utgångspunkt i tidigare kvalitetsarbete där ett antal utvecklingsområden har identifierats. Dessa har formulerats i prioriteringar och åtgärder och bildar nämndens uppdrag till verksamheterna. Nämndens uppdrag utgör en del i det systematiska kvalitetsarbete som ska bedrivas på enhetsnivå. Nämnden är tydlig med att Nynäshamns skolplan inte begränsar omfattningen av förskolans nationella uppdrag.

I mål- och resultatuppföljningsplan 2010/2011 framkommer vilka områden som nämnden vill ha särskilt återrapporterade efter genomfört läsår.

Sammanställningen nedan syftar till att sprida resultat från utvärderingar till politiker, förvaltningens alla nivåer och föräldrar så att erfarenheter och förslag till förbättringar bildar underlag i diskussionerna om förskoleverksamhetens kvalitet.

Redovisade resultat gäller kommunal verksamhet. Barn- och utbildningsnämnden är tillsynsmyndighet för de fristående verksamheterna och redovisar tillsynen i särskilda protokoll för respektive verksamhet.

DEMOKRATI OCH VÄRDEGRUND

Förskolan skall aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och efterhand omfamna dem.

Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Nynäshamns skolplan lyfter fram detta i tre åtgärder som nämnden vill ha särskilt återrapporterade för läsåret 2010/2011.

- Förskolorna har författningensliga planer för att främja likabehandling och förebygga kränkande behandling.
- Förskolorna arbetar medvetet för att motverka traditionella könsmonster.
- Förskolorna skapar och utvecklar möjligheter för barn och föräldrar att ha inflytande över verksamhetens utformning.

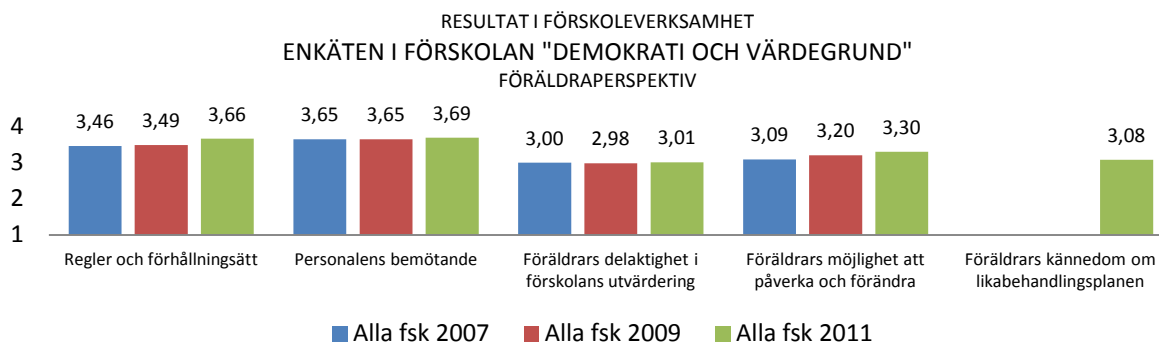
Skolinspektionen konstaterade vid sin tillsyn hösten 2010 inom området trygg miljö för utveckling och lärande att förskolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling inte fullt ut uppfyllde författningarnas krav. Planerna saknade åtgärder kopplade till respektive förskolas kartlagda behov och det framgick inte i vilken utsträckning barn och föräldrar varit delaktiga i arbetet med planerna.

Skolinspektionen konstaterade även att förskolorna behöver utveckla arbetet med att motverka traditionella könsmonster. Förskolans ledning och personal uppgav till Skolinspektionen att det saknas kontinuitet och ett gemensamt synsätt för detta.

Enkäten till förskolans föräldrar belyser området demokrati och värdegrund ur två perspektiv, föräldrars och barns. Föräldraperspektivet belyses med följande påståenden.

1. De regler och förhållningssätt som råder på förskolan håller jag med om.
2. Personalen inom förskolan bemöter oss föräldrar bra.
3. Jag som förälder känner mig delaktig i utvärderingen av förskolans verksamhet.
4. Det finns möjlighet att påverka och förändra i frågor som är viktiga för mitt barn.
5. Jag känner till innehållet i förskolans plan för att främja likabehandling och förebygga diskriminering och trakasserier och kränkande behandling.

Föräldrarna har genom åren generellt gett lägre omdöme i frågor om delaktighet och inflytande än i övriga frågor. Det gäller i första hand påståendet om delaktighet i utvärderingen av förskolans verksamhet. Resultaten varierar dock något mellan förskolorna men visade inga märkbara skillnader i bedömning mellan föräldrar till flickor och föräldrar till pojkar.

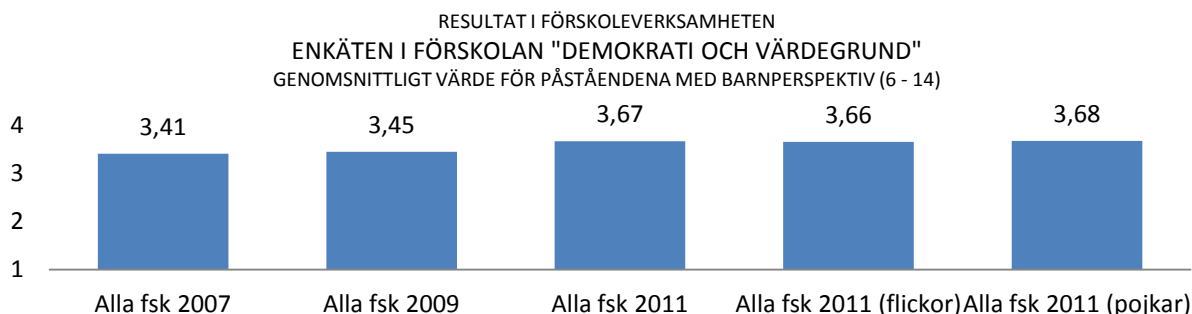
Enkätresultaten visade även att föräldrarna i flera förskolor har dålig kännedom om förskolans planer för att motverka diskriminering och kränkande behandling.

Resultaten från enkäten till föräldrar med barn i den pedagogiska omsorgen följer samma mönster som enkäten i förskolan.

Barnperspektivet inom området demokrati och värdegrund belyses med följande påståenden.

6. Mitt barn lär sig att hantera konflikter i förskolan.
7. Barnen lär sig i förskolan att förstå och respektera andra.
8. På mitt barns förskola arbetar personalen medvetet med att motverka traditionella könsmonster.
9. Pojkar och flickor ges samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen.
10. Barnen tränas i att fungera i grupp och ta hänsyn till varandra.
11. Barnen utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter i förskolan.
12. Genom förskolan lär sig mitt barn att alla människor har lika värde oberoende kön och social eller etnisk bakgrund.
13. Barnen har möjlighet att vara med och ta ansvar för sin lek miljö.
14. Barnens åsikter respekteras.

Enkäten innehåller ytterligare ett påstående om delaktighet och inflytande. Det finns inom området kunskaper och lärande. Föräldrarna ska ta ställning till i vilken utsträckning förskolans verksamhet tar tillvara barns tankar och idéer och omsätter dessa i verksamheten.

Utifrån barnperspektivet visade föräldrarna stort förtroende för förskolans verksamhet. Flertalet av enkätens påståenden bedömdes mycket positivt. Ett påstående visade en liten avvikelse. Föräldrarna menade i något mindre grad än för övriga påståenden att förskolan arbetade medvetet med att motverka traditionella könsmonster.

Enkätresultaten för barnperspektivet inom området demokrati och värdegrund visade inte heller några större skillnader i bedömningar om föräldrarna hade pojkar eller flickor i verksamheten.

Föräldrarna med barn inom den pedagogiska omsorgen visade motsvarande höga förtroende för verksamhetens arbete.

PLAN FÖR ATT MOTVERKA DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Nämndens åtgärd:

Barn- och utbildningsnämnden följer upp att kommunens förskolor har författningsenliga planer för att motverka diskriminering och kränkande behandling.

Resultat/Analys:

Förskolan ska aktivt påverka och stimulera barn och elever att ta till sig vårt samhälles gemensamma värderingar. Regelbundet vardagsarbete ska ge en fördjupad förståelse för solidaritet, allas lika värde och jämställdhet. Arbetet med att överföra samhällets värdegrund till barnen är tydligt reglerat i lag. I diskrimineringslagen föreskrivs att förskolan ska arbeta med att främja likabehandling och motverka diskriminering och i skollagen framkommer förskolans skyldighet att motverka kränkande behandling. Båda lagarna föreskriver att arbetet ska dokumenteras i en plan. Planerna kan med fördel skrivas ihop till en plan.

Planen för att motverka diskriminering och kränkande behandling (likabehandlingsplanen) ska ge struktur åt och synliggöra värdegrundsarbetet. Den ska upprättas årligen och vara ett levande dokument som innehåller främjande, förebyggande och åtgärdande insatser. Barnen och deras föräldrar ska vara delaktiga i arbetet med planen. Det gäller både kartläggning av förskolans behov och utvärdering av beslutade insatser. Detta ger förutsättningar för ett systematiskt och aktivt värdegrundsarbete och ska förhindra att någon i verksamheten blir utsatt och illa behandlad.

Enkäten i förskolan 2011 visade att barnen i förskolan trivs i stor utsträckning. Närmare 95 % av föräldrarna instämde helt eller nästan helt i påståendet att barnen är trygga i verksamheten. Nästan lika många bedömde att förskolan lär deras barn att alla människor har lika värde oberoende kön och social eller etnisk bakgrund. Det visar att föräldrarna ser effekter av förskolornas värdegrundsarbete. Däremot kände föräldrarna inte till innehållet i förskolornas likabehandlingsplaner i tillräcklig utsträckning. Knappt hälften av föräldrarna instämde helt i enkätens påstående.

Arbetet med förskolornas planer för att motverka diskriminering och kränkande behandling har varit ett av underlagen för barn- och utbildningsförvaltningens resultatdialoger med verksamheten. Huvuddiskussionen har gällt kritiken mot förskolornas planer, att de inte fullt ut följer kraven i författningarna. Som ett stöd för verksamheternas åiterrapportering har förvaltningen lämnat följande frågor.

- Hur arbetar förskolan med trygghetsfrågor?
- Hur har barn och föräldrar medverkat i arbetet med likabehandlingsplanerna?
- Hur har respektive verksamhets särskilda behov identifierats och dokumenterats?
- Hur dokumenteras åtgärder?
- Hur följer förskolan upp arbetet med likabehandlingsplanerna?

Förvaltningen har även gått igenom samtliga förskolors likabehandlingsplaner.

Förskolecheferna rapporterar ett omfattande arbete med värdegrundsfrågor. Flera beskriver hur det med aktiv planering har skapat mindre grupper både inomhus och utomhus och på det sättet fått en mer trygg miljö. Samtalen på förskolan handlar mycket om vad som utmärker en bra kompis och personalen hjälper barnen att själva säga *Nej* med ord och kroppsspråk om de hamnar i situationer där de inte vill vara. Flera förskolor beskriver hur de arbetar med positiv förstärkning och är tydliga mot barnen när de har varit en bra kompis. Många förskolor framhåller betydelsen av tydliga och väl kommunicerade regler och beskriver att de har en tydlig arbetsgång när någon bryter mot reglerna. Rapporteringen innehåller få exempel på främjande insatser utöver de som avser skollagens avsnitt om kränkande behandling. Diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen nämns i liten omfattning när förskolorna återger arbetet med trygghetsfrågor.

Barn och föräldrar är inte delaktiga i någon större utsträckning i arbetet med likabehandlingsplanerna. Det kan till stor del bero på att förskolorna inte arbetar systematiskt med kartläggningar. En förskola skriver exempelvis att "våra specifika behov behöver identifieras tillsammans med barn och föräldrar". En förskola har i sin likabehandlingsplan gjort en noggrann genomgång och analys av läsåret 2010/2011 som skulle kunna bilda ett bra underlag i kartläggningsarbetet. Den visar tydligt att det första steget i ett systematiskt arbete är att dokumentera nuläget och dra några slutsatser av det. I övrigt bygger mycket av kartläggningsarbetet på samtal med barn och föräldrar.

Förskolornas likabehandlingsplaner har rutiner för att anmäla misstanke om kränkning eller diskriminering och för att dokumentera åtgärder.

Flera förskolechefer lyfter fram att likabehandlingsplanerna inte är levande dokument i deras verksamheter. Planerna innehåller få eller inga konkreta insatser för att främja, förebygga eller åtgärda. Detta påverkar självklart uppföljningen. Alla förskolor menar att de följer upp sina planer men de har inte kunnat beskriva vad det egentligen innebär. En plan med konkreta insatser med tydliga mål skapar naturliga förutsättningar för ett systematiskt arbete där uppföljning utgör en viktig del.

Barn- och utbildningsförvaltningen i Nynäshamns kommun konstaterar att förskolornas planer för att motverka diskriminering fortfarande inte fullt ut når upp till författningarnas krav. Få förskolor har lyckats att omsätta det praktiska vardagsarbetet med värdegrundsfrågor i en dokumenterad plan.

Förvaltningens åtgärder:

Ledningsgruppen för barn- och utbildningsförvaltningen har ökat på sin kunskap om de krav som författningarna ställer på likabehandlingsplanerna. Det har skett genom en intern utbildningsinsats. Den har gett förvaltningsledningen förutsättningar att föra en diskussion med verksamheterna om vad som styr ett aktivt och strukturerat värdegrundsarbete. En väl fungerande likabehandlingsplan med tydliga mål kommer att ge förvaltningen fler indikatorer på att förskolornas arbete med normer och värden leder till en trygg miljö fri från kränkningar.

I september 2011 genomförde förvaltningsledningen en utbildningsinsats för samtliga förskolechefer. Förvaltningen tagit fram en likabehandlingsplan för "förskolan Orkestern" som diskussionsunderlag i arbetet med nämndens åtgärd. Allt innehåll är fiktivt och sammanställt för att stimulera diskussionerna om planens syfte och mål. Planen följer rubrikerna i diskrimineringsombudsmannens webbverktyg <http://www.planforskolan.se>. Förvaltningsledningens ambition är att detta underlag ska öka förskolechefernas kunskap om likabehandlingsarbetet och skapa förutsättningar för att kommunens förskolor har författningensliga planer. Utbildningen genomfördes med gott resultat. Utbildningsinsatsen har följts upp med ytterligare ett tillfälle i diskrimineringsombudsmannens regi.

Med anledning av att barn- och utbildningsnämnden åtgärd inte fullt ut har gett önskvärt resultat föreslår förvaltningen att åtgärden kvarstår i mål- och resultatuppföljningsplanen och särskilt följs upp efter läsåret 2011/2012.

ARBETET FÖR ATT MOTVERKA TRADITIONELLA KÖNSMÖNSTER

Nämndens åtgärd:

Barn- och utbildningsnämnden följer upp att kommunens förskolor arbetar medvetet för att motverka traditionella könsmönster.

Resultat/Analys:

Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.

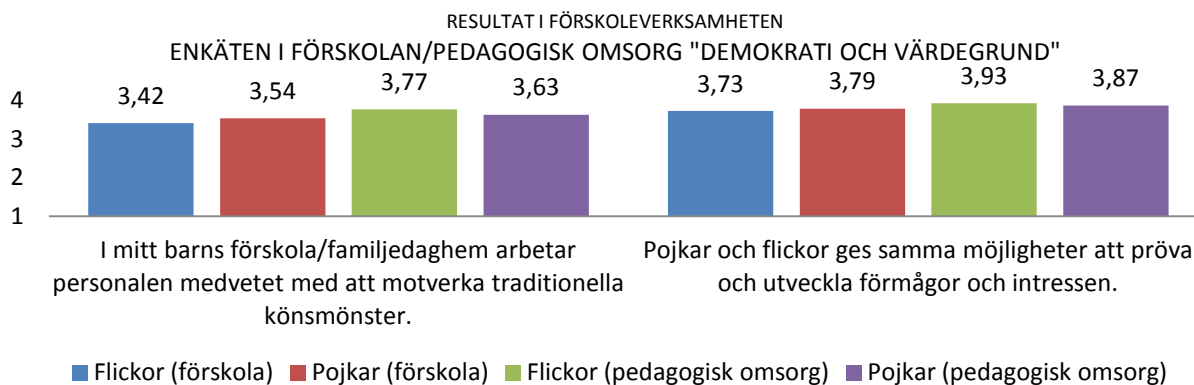
Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Skolinspektionen menar att arbetet med att motverka traditionella könsmönster behöver utvecklas i kommunens förskolor. Motiveringen för inspektionens beslut bygger på intervjuer med ledning och personal som upplever att det saknas kontinuitet och ett gemensamt synsätt i arbetet med dessa frågor. Kommunen har haft en särskild pedagog med uppdraget att stödja förskolor och skolor i genusfrågor. Skolinspektionen saknade en uppföljning av kompetensutvecklingen i genusvetenskap på kommunnivå.

Frågan om förskolornas arbete med att motverka traditionella könsmönster har funnits med i barn- och utbildningsförvaltningens underlag för resultatdialoger med verksamheterna. De har inrymt följande frågeställningar.

- Hur uppmärksammar förskolan jämställdhetsfrågor?
- Vilka konkreta insatser har förskolan genomfört för att motverka traditionella könsmönster?
- Hur följer förskolan upp arbetet med genusfrågor?

Enkäten i förskolan och den pedagogiska omsorgen mäter föräldrarnas uppfattning i två påståenden inom området demokrati och värdegrund.

I jämförelse med övriga påståenden inom området instämmer föräldrarna i förskolan i lägre grad att förskolornas personal arbetar medvetet med att motverka traditionella könsmönster. Det är små

skillnader i bedömning mellan föräldrar till flickor och föräldrar till pojkar.

Påståendendet har även relativt låg svarsfrekvens. Omkring var tionde respondent i förskolan har inte besvarat frågan, vilket påverkar resultatets värde något. Barn- och utbildningsförvaltningen tolkar det som att föräldrarna tycker att påståendet är svårt att ta ställning till. Det kan bero på att förskolorna har svårt att synliggöra arbetet med genusfrågor.

Däremot instämmer föräldrarna i lika hög grad som i övriga påståenden inom området att flickor och pojkar ges samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen.

Förskolechefernas återrapportering lyfter fram betydelsen av pedagogerna som förebilder för att motverka traditionella könsroller. Pedagogerna reflekterar mycket i frågan och diskuterar hur de bemöter pojkar och flickor i vardagssituationer. Ett bra klimat i arbetslaget skapar förutsättningar för personalen att uppmärksamma och samtala om varandras vardagspraktik. Detta är svåra frågor eftersom förväntningarna på pojkar och flickor många gånger är så olika. Det påverkar bemötandet. En viktig fråga att reflektera kring är på vilket sätt olika förväntningar på män och kvinnor påverkar vardagen i förskolan.

Barnens lekar och samtal uppmärksammas och dokumenteras som ett av underlagen för att utveckla verksamheten. Många förskolor använder begreppet genusperspektiv i olika sammanhang. Ett exempel är en förskola som berättar att ett kriterium vid valet av böcker är hur pojkar och flickor gestaltas.

Många av samtalen i barngrupperna berör uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Här kommer även jämställdhetsfrågor in. Samtalen utgår ofta från barnens uttryck och uppfattningar; ”så kan väl inte en tjej göra”.

En förskola har uppmärksammat genusfrågor i sin likabehandlingsplan. Flera främjande och åtgärdande insatser har beslutats för stödja arbetet med målet att barnen ska få möjlighet att utveckla sina intressen och förmågor utan att begränsas av stereotypa könsroller. Personalen har uppmärksammat hur pojkar och flickor många gånger väljer och leker efter kön. Det inträffar att barn utesluter barn av det andra könet från sina aktiviteter just på grund av könstillhörighet. Här framkommer att mycket av kartlägningsarbetet för likabehandlingsplanen sker genom observationen i förskolans vardag. Den här förskolan visar på ett bra sätt hur likabehandlingsplanen sätter fokus på frågorna och skapar förutsättningar för ett systematiskt kvalitetsarbete.

Ett medvetet arbete för att motverka traditionella könsroller ger resultat. Flera förskolor ser att flickor och pojkar leker mer med varandra, de leker med alla leksaker på förskolan och de kan även se att det stärker barnens identitet och självkänsla.

Några förskolor nämner i sin återrapportering att de behöver fylla på sin kunskap i genusfrågor och lyfta fram frågan som ett utvecklingsområde även kommande år.

Barn- och utbildningsförvaltningen i Nynäshamns kommun konstaterar att förskolorna arbetar kontinuerligt för att motverka traditionella könsroller. Det sker dock i mer eller mindre grad och förskolorna har kommit olika långt med att problematisera och systematisera arbetet med genusfrågor.

Förvaltningens åtgärder:

Barn- och utbildningsförvaltningen har genom återrapportering av arbetet med att motverka traditionella könsroller fått ett bra underlag för att fortsätta resultatdialogerna med förskolorna och säkerställa att de når de nationella målen.

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer att initiativ till en diskussion med ledningsgruppen för förskolan om kompetensutvecklingsinsatser.

Som en upptakt rekommenderar Barn- och utbildningsförvaltningen förskolorna skriften *Lilla genushäftet 2.0* för att öka kunskapen om genus och genusforskning. Den är utgiven av Linnéuniversitetet och finns att beställa eller ladda ned från Skolverkets hemsida. Skriften har många intressanta frågeställningar att ta med i arbetslagsdiskussionerna. Den behandlar bland annat frågor om jämställdhet och samhällets könsstruktur. Här belyses även svårigheter, missuppfattningar och vardagsföreställningar som lägger hinder i vägen för förståelsen av genusbegreppet.

Med anledning av att barn- och utbildningsnämnden åtgärd inte fullt ut har gett önskvärt resultat föreslår förvaltningen att åtgärden kvarstår i mål- och resultatuppföljningsplanen och särskilt följs upp efter läsåret 2011/2012.

BARN OCH FÖRÄLDRARS INFLYTANDE

Nämndens åtgärd:

Nämnden följer upp att förskolorna skapar och utvecklar möjligheter för barn och föräldrar att ha inflytande över verksamheten i förskolan.

Resultat/Analys:

Arbetslaget (förskolläraren i den reviderade läroplanen från och med första juli 2011) ansvarar för att förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar.

Föräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan.

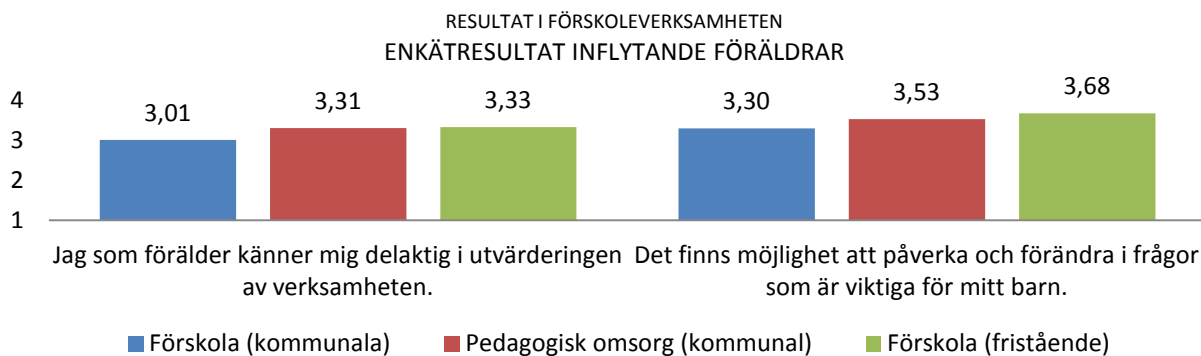
Läroplan för förskolan Lpfö 98

Kommunfullmäktige i Nynäshamns kommun betonar att frågor om inflytande och delaktig är förutsättningar för kommunens utveckling. Detta markeras även i Nynäshamns skolplan som en särskild prioritering. Nämnden har beslutat att efter läsåret 2010/2011 följa upp hur förskolorna skapar och utvecklar möjligheter för barn och föräldrar att ha inflytande över verksamheten.

Föräldrar är delaktiga och engagerar sig i förskolans verksamhet på flera plan. Det gäller både som individer och som kollektiv. Primärt handlar det om att känna sig övertygad om att det egna barnet får en god omsorg och säkerställa att det får utvecklas i en trygg och säker miljö. Föräldrarna har ett mycket stort förtroende för förskolans verksamhet i flera avseenden. Barnen trivs och är trygga. Föräldrarna har ett stort förtroende för personalens kompetens. Resultatet är att drygt 90 % av föräldrarna är positiva till att rekommendera barnets förskola. Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att föräldrarnas engagemang i omsorgsfrågor är stort.

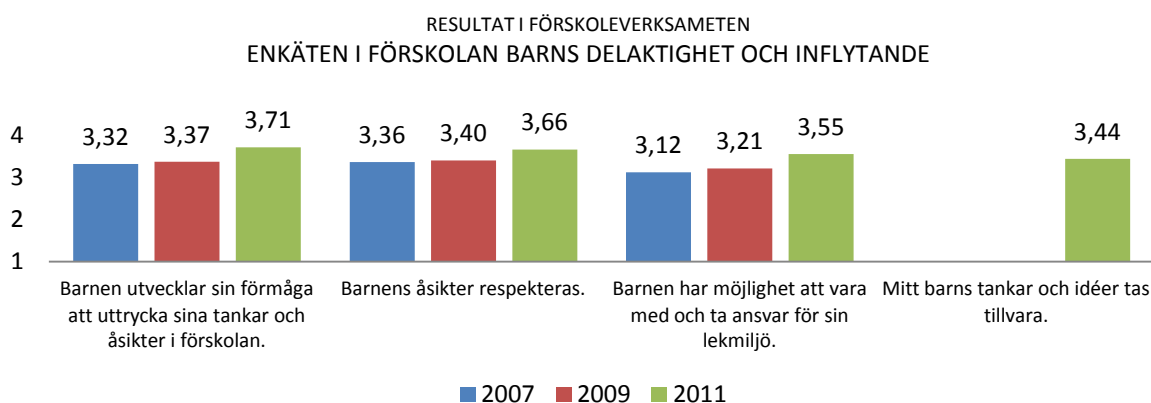
Delaktighet och inflytande i den pedagogiska verksamheten syns inte i samma omfattning. Enkäten till föräldrar med barn i förskoleverksamheten visade att det är relativt få föräldrar (38 %) i den kommunala förskolan som instämmer helt i påståendet att de känner sig delaktiga i utvärderingen av förskolans verksamhet. Föräldrar med barn i den pedagogiska omsorgen eller i en fristående förskola instämmer i något högre grad att de känner sig delaktiga. Barn- och utbildningsförvaltningen ser en möjlig förklaring till skillnaderna att valet av en fristående förskola är ett medvetet val av många föräldrar och att medvetna val kan påverka engagemang och delaktighet.

Föräldrarna tycker i något högre utsträckning att de har möjlighet att påverka och förändra i frågor som är viktiga för deras barn.

Att öka föräldrars engagemang som grupp innebär flera utmaningar. Det handlar inte bara om att skapa forum för delaktighet och inflytande utan även om att öka kunskapen om verksamheten i förskola och pedagogisk omsorg.

I enkäten för 2011 gav föräldrarna uttryck för att barnens inflytande och delaktighet har ökat i jämförelse med tidigare år. Det gäller alla enkätens påståenden. Tre av fyra föräldrar instämmer helt i påståendet att barnen utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter i förskolan.

Resultaten inom kommunens pedagogiska omsorg motsvarar de inom den kommunala förskolan. Föräldrar med barn i fristående förskola instämmer i något högre grad att barnen är delaktiga och har inflytande i förskolans verksamhet.

Frågan om förskoleverksamhetens arbete med att skapa och utveckla möjligheter för barn och föräldrar att ha inflytande har funnits med i barn- och utbildningsförvaltningens underlag för resultatdialoger efter läsåret 2010/2011. De har inrymt följande frågeställningar.

- Föräldrarna som har besvarat enkäten 2011 instämmer i lägre grad i påståenden avseende föräldrars inflytande än i övriga påståenden. Det har även gällt tidigare års undersökningar. Hur möter verksamheten detta?
- I vilka forum har barn och föräldrar möjlighet att påverka? Hur aktiva är de i dessa forum? Hur tar verksamheten tillvara på barnens tankar och idéer?
- Skolinspektionen var kritiska mot att verksamheten inte alltid utgick ifrån barnens behov, intressen och åsikter. Hur möter verksamheten detta?
- Hur återförs enkätresultaten till personal och föräldrar?

Förskolechefernas återrapportering vittnar om att frågor om delaktighet och inflytande har haft ett stort fokus 2010/2011. Det har skett genom både kommunövergripande insatser och lokala initiativ. Tre omfattande aktiviteter har på det ena eller andra sättet berört frågor inom området. Det gäller implementeringen av den reviderade läroplanen, en kurs för kommunens alla pedagoger i pedagogisk dokumentation och en kurs för alla pedagoger i språkutvecklande arbetssätt i förskolan och den pedagogiska omsorgen.

Pedagogisk dokumentation är en metod för att synliggöra den egna verksamheten. Det är ett gemensamt verktyg för reflektion och utvärdering pedagoger emellan men också mellan förskoleverksamhetens personal och barnen och deras föräldrar.

Metoden utgår från ett utvecklingsområde som verksamheten har identifierat och syftet med den pedagogiska dokumentationen är att redovisa hur arbetet går och hur det syns eller märks i verksamheten och barngruppen. Verksamheternas återrapportering betonar hur arbetet skapar förutsättningar för att öka barn och föräldrars inflytande och delaktighet i verksamheten.

I återrapporteringen framkommer flera traditionella möjligheter för föräldrar att kunna påverka förskoleverksamheten. Det gäller föräldramöten, föräldraråd, föräldrafika, enkäten i förskoleverksamheten och spontana samtal vid lämning och hämtning.

En förskola beskriver hur de använder föräldramöten för att informera föräldrarna om hur förskolan arbetar för att nå de nationella målen. Flera förskolor uppmuntrar föräldrarna att vara med under hela barnens invägningsperiod för att på så sätt få en god inblick i hur förskolan arbetar. Andra förskolor har "gårdsfixardagar" för att engagera föräldrarna i verksamheten. Några förskolor har börjat utvärdera gemensamma aktiviteter tillsammans med barn och föräldrar för att få mer kunskap om vad barn och föräldrar önskar.

En förskola har ett formulär som föräldrarna fyller i en gång per termin där de kan uttrycka önskemål om innehåll och lämna synpunkter på verksamheten.

Innehållet i återrapportering beskriver ett lyckat resultat även om någon eller några förskolor också framför att det kan vara svårt att engagera föräldrar i verksamheten.

Flera förskolor beskriver hur de lyssnar på barnen och följer deras lek för att på så sätt skapa en verksamhet som i större utsträckning utgår från barnens egna tankar och idéer. Projekt- eller temaarbete är en metod som flera förskolor använder. Arbetsområdet väljs med utgångspunkt i barnens intressen. En förskola intervjuar regelbundet barnen och ger dem möjlighet att berätta hur de ser på sin förskola och vilka förbättringsområden dom ser.

Förskolecheferna menar att personalen har ökat sin medvetenhet i dessa frågor och att det är en förutsättning för att utveckla verksamheten. Flera goda exempel har rapporterats som visar att arbetet ger resultat.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att förskoleverksamheten bedriver ett medvetet arbete med delaktighets- och inflytandefrågor. Bedömningen görs med utgångspunkt i förskolechefernas återrapportering, resultatdialogerna och enkätresultaten.

I återrapporteringen framkommer dock få exempel på ett systematiskt arbete. Få förskolor rapporterar exempelvis hur de använder enkätresultaten i sitt förbättringsarbete.

Förvaltningens åtgärder:

Barn- och utbildningsförvaltningen har genom återrapportering av arbetet med att skapa och

utveckla möjligheter för barn och föräldrar att ha inflytande över verksamheten fått ett bra underlag för att fortsätta resultatdialogerna med förskolorna och säkerställa att de når de nationella målen.

Med anledning av att barn- och utbildningsnämnden åtgärd inte fullt ut har gett önskvärt resultat avseende det systematiska arbetet föreslår förvaltningen att åtgärden kvarstår i mål- och resultatuppföljningsplanen och särskilt följs upp efter läsåret 2011/2012.

UTVECKLING OCH LÄRANDE

Förskolans verksamhet skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Inom området utveckling och lärande lyfter Nynäshamns skolplan fram två åtgärder som nämnden vill ha särskilt återrapporterade för läsåret 2010/2011.

- Förskolorna arbetar med att utveckla metoderna för barns tidiga språk- och matematikinläring.
- Förskolorna samverkar med skolorna vid övergången till förskoleklass.

Förskolorna har arbetat med flera genomgripande utmaningar under läsåret 2010/2011.

Utbildningsväsendet i Sverige genomgår en omfattande reformering. På kort tid har riksdag och regering beslutat om stora förändringar. Dessa kommer att påverka all utbildningsverksamhet i grunden. Förändringarna gäller från och med den första juli 2011.

Förskolan blir en egen skolform, vilket förtydligar dess roll som det första steget i utbildningssystemet och även klargör att förskolan har ett pedagogiskt uppdrag. I och med den nya skollagen omfattar undervisningsbegreppet även barnen i förskolan. Regeringen är tydlig i propositionen till skollagen att undervisningsbegreppet ska ges en vid tolkning och att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet i undervisningen i förskolan.

Förskolans läroplan har reviderats. Den har förtydligats och kompletterats för att förskolan bättre ska ta till vara barnens naturliga lust att lära, att ge barnen möjligheter till utveckling och lärande. Regeringens intention är att det ska ske en ambitionshöjning i verksamheten. De områden som i första hand är förtydligade finns i målområdet utveckling och lärande och handlar om språk, kommunikation, matematik, naturvetenskap och teknik.

För att förstärka förskolans pedagogiska uppdrag har även läroplanens riktlinjer för personalen förtydligats och kompletterats. Förskolläraren får ett särskilt ansvar för undervisningen i förskolan.

Förskolorna i Nynäshamns kommun har under 2010 och 2011 arbetat med att implementera förändringarna i skollagsstiftningen, inklusive den reviderade läroplanen. Det har skett med stöd i en strukturerad planering och organisation. Arbetet har skett i tre nivåer; förskolechef, pedagogisk handledare och förskolans pedagogiska personal.

Förskolecheferna deltog under 2010 i Skolverkets implementeringskonferenser. Förskolecheferna och de pedagogiska handledarna har därefter gemensamt planerat genomförandet. Handledarna har ett särskilt ansvar för arbetet i den lokala förskolan och handleder och stödjer i det praktiska arbetet.

Arbetet på hemmaplan inleddes med att all personal i barngrupp erhöll ett utkast till den reviderade läroplanen i december 2010. Därefter genomfördes en introduktion på respektive förskolas arbetsplatsträff. Den 24 januari genomförde Anna Söderström Ahrborn, konsult i förskolefrågor, en kvällsföreläsning för all personal om förtydliganden och kompletteringar i den nya läroplanen. Varje månad här efter har det genomförts handledning i tvärgrupper (sammanlagt fem tillfällen under vår och höst för varje pedagog), uppföljning och fortsatt planering med handledare och förskolechef samt möten med förskolecheferna för övergripande uppföljning. I höstens planering finns inlagt flera pedagogiska forum. Syftet är bland annat att personalen ska delge varandra kunskap och erfarenhet från förskolelyftet.

Vid beställningen av kurserna *Språkutvecklande arbetssätt* i förskolan och *Pedagogisk dokumentation* har Nynäshamns kommun varit tydlig med att innehållet ska ha ett tydligt fokus på förskolans läroplan.

Skolinspektionen kritiserade Nynäshamns kommun för att barn i förskolan som av olika skäl är i behov av särskilt stöd i sin utveckling, inte får den omsorg som deras speciella behov kräver. Förskolechefer och personal anger bristande ekonomiska förutsättningar och en organisation med resursfördelning per barn utan behovsprövning som några av orsakerna.

Barn- och utbildningsförvaltningen har mött Skolinspektionens kritik med flera insatser under 2010 och 2011. Nedan redovisas de aktiviteter som har genomförts eller är på gång att genomföras.

Nynäshamns kommun har ett ersättningssystem till förskolorna som baseras på antalet barn i verksamheten. Bidraget per barn tar hänsyn till hela uppdraget. Elevhälsoenheten har medel för de barn där behoven bedöms för kostsamma för en förskola att bära själv.

Elevhälsoenhetens budget har under 2011 utökats med en och en halv miljon kronor för att öka möjligheterna att möta särskilda behov hos barn och elever i nämndens verksamheter. Medlen fördelas aktivt i dialog med verksamheternas chefer, vilket ökar inslagen av behovsprövat resursfördelning. Även nedanstående aktiviteter är finansierade med dessa medel.

- All personal inom förskolan har deltagit i en utbildningsdag om autism, Aspergers syndrom och utmanande beteenden. Utbildningen har gett kunskap om funktionsnedsättningarna, pedagogiska hjälpmedel och om bemötande och förhållningsätt.
- Medel har avsatts för alternativa hjälpmedel i förskolan. Det kan exempelvis avse särskilt pedagogiskt material som är framtaget med hänsyn till en speciell funktionsättning.
- Personalen från en förskola har gjort ett studiebesök i en verksamhet i Västerås.

Elevhälsoenheten har genomfört en kartläggning av personalens kompetensutvecklingsbehov avseende barn i behov av särskilt stöd. Kartläggningen har gjorts i samverkan mellan elevhälsoenheten och respektive förskoleområde. Materialet sammanställer barnens behov. Här förekommer barn med olika diagnoser men också de barn som inte har någon diagnos men som förskolan ändå bedömer har särskilda behov. Genom kartläggningen befästes tydliga behov av kompetensutvecklingsinsatser och ett gemensamt arbets- och förhållningssätt för ledning och personal inom förskoleverksamheten.

Barn- och utbildningsförvaltningen har beslutat om ett övergripande utvecklingsarbete för förskoleverksamheten i Nynäshamns kommun. Ledningsgruppen har studerat Kerstin Bygdeson Larssons doktorsavhandling *Vi började se barnen och deras samspel på ett nytt sätt*. Motiven för hennes forskning har bland annat funnits i ett behov av att generellt utveckla elevhälsoarbetet och hon konstaterar även inledningsvis i sin avhandling att få förskolor arbetar strukturerat för att

upptäcka psykisk ohälsa hos barn. Det är fortfarande så att orsakerna till barns svårigheter i stor utsträckning tillskrivs barnen.

Resultatet av hennes forskning är en modell som kan hjälpa pedagogerna att lättare uppfatta och hantera barns svårigheter i förskolan. Hon visar i praktiska exempel hur man kan skapa bättre förutsättningar för barnen att leka och samspela med varandra genom att ge personalen redskap att förstå vad som faktiskt sker i samspelet mellan barnen. Hon kallar metoden för Pedagogisk processreflektion. Forskningen visar att en avgörande faktor för verksamhetens kvalitet är samspelet mellan vuxna och barn och dess återverkan på samspelet mellan barnen.

Förvaltningen har inlett ett samarbete med SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, för att utveckla förskoleverksamhetens arbete med barn i behov av särskilt stöd. Det kommer huvudsakligen att inriktas mot Pedagogisk processreflektion. En medarbetare inom SPSM har särskild kompetens i ämnet. Den 23 januari 2012 träffar förvaltningsledningen SPSM och Kerstin Bygdeson Larson för en första planering.

ARBETET MED BARNES TIDIGA SPRÅK- OCH MATEMATIKUTVECKLING

Nämndens åtgärd:

Barn- och utbildningsnämnden följer upp att kommunens förskolor arbetar med att utveckla metoderna för barns tidiga språk- och matematikinläring.

Resultat/Analys:

Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang.

Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Enkäten till föräldrar med barn i förskoleverksamhet ägnar området ett par påståenden. Föräldrarna menar i mycket stor utsträckning (3,69) att förskolan stimulerar barnens ord- och begreppsutveckling. Barnen har goda möjligheter att leka och föräldrarna är även positiva till påståendet att barnen har möjlighet att utvecklas genom aktiviteter såsom musik, drama och annan skapande verksamhet. Något färre (3,33) menar att barnen får träna grundläggande begrepp inom matematiken.

Påståendena inom området utveckling och lärande har generellt något lägre svarsfrekvens än inom övriga områden. Det kan bero på att det gäller rena verksamhetsfrågor och förskolorna har rapporterat att det är en utvecklingsfråga att synliggöra dessa för föräldrarna.

Frågan om förskoleverksamhetens arbete med att utveckla metoderna för barns tidiga språk- och matematikutveckling har funnits med i barn- och utbildningsförvaltningens underlag för resultatdialoger efter läsåret 2010/2011. De har bland annat inrymt följande frågeställningar.

- Hur arbetar förskolan med barnens språkutveckling?
- Hur uppmärksammar förskolan de barn som har ett annat modersmål än svenska?
- Hur arbetar förskolan för att stimulera barnens matematiska utveckling?
- Föräldrarna instämmer i hög grad i att barnens utveckling dokumenteras och följs upp. Hur arbetar förskolan med detta?

Huvuddelen av förskolecheferna återrapportering handlar om de kompetenshöjande insatser som har genomförts under perioden. Implementeringen av den nya läroplanen har förtydligat uppdraget och ökat pedagogernas medvetenhet om betydelsen av att utveckla barns kunskaper i språk och kommunikation, matematik samt naturvetenskap och teknik. Kursen i pedagogisk dokumentation har synliggjort arbetet. Språkutvecklande arbetssätt i förskolan har gett personalen gedigna kunskaper i den praktiska vardagen.

Kommunfullmäktige i Nynäshamn fattade hösten 2009 beslut om en särskild satsning i språk och kommunikation för förskolan och skolan. Tre och en halv miljoner kronor satsas årligen på att barn och elever ska bli bättre i språk och kommunikation.

För förskolans del har det hittills inneburit tre stora aktiviteter.

- Språkutvecklande arbetssätt i förskolan
- Bokpåsar i förskolan
- Dokumentkameror till förskolan

Kompetensutvecklingen "*Språkutvecklande arbetssätt i förskolan*" vänder sig till all personal i barngrupp i Nynäshamns förskolor och till personalen i kommunens pedagogiska omsorg. Syftet är att personalen ska få kunskap om språkutvecklande arbetssätt i förskolan och redskap att omsätta denna i vardagsarbetet i förskolan och den pedagogiska omsorgen. Barns språk utvecklas i samspel med vuxna och andra barn. Det språkutvecklande arbetet kan inte begränsas till enskilda aktiviteter utan ska genomsyra all verksamhet i förskolan.

Veli Tuomela, doktor i tvåspråkighet, har vid fem tillfällen per arbetslag (sammanlagt 60 avdelningar i förskolor och familjedaghem) observerat och dokumenterat personalens arbete med barnens språkutveckling. Observationerna har varit spridda över hela förskoledagen. Varje enskild pedagog har observerats för en individuell exempelsamling. Exempelen bygger på principer för hur barns språk utvecklas. Varje observationstillfälle har kompletterats med ett uppföljningssamtal. Det har genomförts med hela arbetslaget samlat men varit byggt på pedagogernas enskilda exempel. Veli Tuomela har kopplat observationerna till ett vetenskapligt kunskapsunderlag för hur barns språk utvecklas. De praktiska exemplen har sammanfattats i ett nytt mål och arbetslaget och varje enskild pedagog har fått nya uppgifter att arbeta vidare med under perioden fram till nästa observationstillfälle.

Nynäshamns kommun har under hela utbildningsperioden (sex månader) samverkat med kommunens bemanningscentrum om ett system med avbytare för personalen under uppföljningssamtalen. Syftet har varit att inte belasta förskolans övriga personal extra under utbildningen.

Det praktiska arbetet i verksamheten har kompletterats med en föreläsning om principer för barns språkutveckling. En informationsföreläsning har även genomförts för föräldrar med barn i förskoleverksamhet.

Förskolorna rapporterar mycket goda resultat. De framhåller betydelsen av att utbildningen har skett i den praktiska vardagen. Utbildaren har under hela tiden utbildningen pågått poängterat arbetslagets betydelse för ett lyckat resultat. Även kollegorna observerar och hjälper varandra med att bli bättre i att arbeta språkutvecklande. Detta arbetssätt ställer stora krav på ett gott arbetsklimat i förskoleverksamheten.

Personalen är mycket nöjd med utbildningen. De ser även att barnens språk utvecklas på ett annat sätt än tidigare. En mycket positiv effekt som flera förskolor lyfter fram är att det språkutvecklande

arbets sättet får mycket goda effekter på andraspråksutvecklingen för de barn som inte har svenska som modersmål. Även föräldrar rapporterar att barnens ordförråd ökar. Förvaltningsledningen har utvärderat insatsen tillsammans med Veli Tuomela. Här framkommer ett aktivt deltagande och mycket goda resultat.

Hösten 2012 genomför Veli Tuomela ett uppföljningsmöte med alla 60 avdelningar i den kommunala förskolan och den pedagogiska omsorgen. Barn- och utbildningsförvaltningen för även diskussioner med Veli Tuomela om en fortsatt utbildning kring barns talspråksgrammatik. Kursen heter *Se språket*.

Inom ramen för kommunens språksatsning har Nynäshamns bibliotek anställt en litteraturpedagog. Ett av uppdragen i denna tjänst har varit att bygga upp ett system med bokpåsar i förskoleverksamheten. En bokpåse innehåller fem böcker och information till föräldrarna om barns språkutveckling och betydelsen av att läsa med sina barn. Påsarna finns lätt tillgängliga i förskoleverksamheternas kapprum för hemlån. Litteraturpedagogen har besökt föräldramöten för att introducera bokpåsarna. Varje förskoleavdelning och familjedaghem har utrustats med tio bokpåsar var. Det blir sammanlagt 600 bokpaket. Det finns bokpåsar på 20-talet olika språk. Under 2011/2012 kommer arbetet att inriktas på viss komplettering och på att cirkulera bokpåsarna mellan verksamheterna.

Parallellt med denna verksamhet fortsätter biblioteken att skicka ut traditionella boklådor till förskolor och familjedaghem. Nynäshamns kommun har även en kulturbuss; ett rullande bibliotek. Vissa förskolor får nu sina boklådor utbytta mot ett besök av Kulturbussen.

Litteraturpedagogens arbete med bokpåsarna har fått en mycket positiv respons från förskoleverksamhetens personal och föräldrar. Föräldrars läsning med sina barn har ökat i en sådan omfattning att barnen ibland inte kan byta sin bokpåse i den takt de önskar. Med anledning av detta har bibliotekschefen på Nynäshamns bibliotek noterat att biblioteken har fått nya låntagare. Föräldrarna intygar att påsarnas innehåll håller mycket hög kvalitet och flera föräldrar menar att de nog aldrig på egen hand hade fått tillgång till denna litteratur. Bibliotekschefen ger ett exempel där en pappa besökte Nynäshamns huvudbibliotek med ambitionen att få träffa litteraturpedagogen för att få hjälp att välja nya böcker. Bokpåsarna är ett viktigt inslag i modersmålsstödet.

Några förskolor i Nynäshamns kommun har arbetat fram en metod som utvecklar högläsningen i barngrupp. De har använt en direktprojektor för att projicera bokens text och bild på väggen. Det har

möjliggjort högläsning i större barngrupper och skapat förutsättningar för barnen att bättre interagera med pedagogen kring det lästa.

Men direktprojektorn är stor och klumpig. Inom ramen för språksatsningen har en förskola gjort jämförelser mellan direktprojektorn och en dokumentkamera. Priset är jämförbart men deras bedömning är att dokumentkameran ger fler

användningsområden. Den har dessutom bättre skärpa och för inte lika mycket oväsen som fläkten i direktprojektorn. Användningen av dokumentkameror i förskolan har en stor utvecklingspotential och tillsammans med datorn blir den ett kraftfullt verktyg i arbetet med barnens språkutveckling.

Med medel från språksatsningen har alla förskolor utrustats med en dokumentkamera. Kommunens IT-avdelning har tagit fram en lösning som är lätt och säker att transportera mellan förskolans avdelningar (se bild).

Förskolorna rapporterar att dokumentkamerorna används mer och mer ute på förskolorna och att den är ett värdefullt hjälpmedel. Den används även när barn och pedagoger tittar på bilder från

digitalkameror. Flera förskolor har rapporterat behov av en ordentlig utbildning för att kunna utnyttja dokumentkamerans fulla potential.

Mindre av förskolechefernas återrapportering handlar om förskolans arbete med matematik och modersmålsstöd. Få konkreta exempel beskriver arbetet. Modersmålsstödet är i det hela kopplat till effekterna av arbetet med *Språkutvecklande arbetsätt i förskolan* och *bokpåsarna*.

Under läsåret 2010/2011 har tio förskollärare och fem barnskötare deltagit i förskolelyftet.

Utvecklingen av arbetet med matematik i förskolan har inspirerats mycket av dessa pedagogers återkoppling i den egna förskolan. Flera förskolor lyfter arbetet med matematik, naturvetenskap och teknik som stora utvecklingsområden i implementeringsarbetet av den nya läroplanen.

Föräldrarna som har besvarat förskoleenkäten är positiva till att barnens utveckling och lärande dokumenteras och följs upp och menar i lika hög utsträckning att utvecklingssamtalen om deras barn är givande. Föräldrarna tycker i hög utsträckning att barnen tankar och idéer tas till vara på ett bra sätt.

Förskolecheferna betonar i sin återrapportering betydelsen av pedagogernas utbildning i pedagogisk dokumentation. Dokumentationen blir även ett bra underlag för utvecklingssamtalen.

Förskolorna använder till viss del också portfoliomethoden för att beskriva barnens utveckling och lärande. Många av pedagogerna inom Nynäshamns förskolor har sedan tidigare kunskaper i TRAS, Tidig registrering av barns språkutveckling. En förskola nämner att de använder TRAS som stöd i arbetet med vissa barns språkutveckling.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att kompetensutvecklingsinsatserna inom språksatsningen har gett mycket goda resultat och lagt grunden för ett mycket medvetet och gediget arbete med barns språkutveckling. Arbetet med matematik och modersmålsstöd kan fortfarande utvecklas i Nynäshamns förskoleverksamhet. Förvaltningen ser få exempel på systematiskt arbete inom området *Utveckling och lärande*.

Förvaltningens åtgärder:

Barn- och utbildningsförvaltningen har genom återrapporteringen av arbetet med att utveckla metoderna för barns tidiga språk- och matematikinlärning fått ett bra underlag för att fortsätta resultatdialogerna med förskoleverksamheten och säkerställa att de når de nationella målen. Huvudområden blir att stödja förskolorna med att strukturera och systematisera sitt arbete med förbättringar inom området och följa arbetet med förskolans förstärkta pedagogiska uppdrag.

Nynäshamns Naturskola är ett bra stöd för förskolorna i arbetet med naturvetenskap och teknik. Fem till sex gånger per år träffar Naturskolan representanter från hela förskoleverksamheten i ett nätverk. Här delas erfarenheter och Naturskolan erbjuder ny kunskap. Naturskolan har skrivit flera böcker om hur barn och unga kan lära sig mer om naturen. Under 2011 har Naturskolan påbörjat en ny bok för förskoleverksamheten med tips och idéer om hur förskolan kan arbeta för att nå målen i den reviderade läroplanen.

Med anledning av att barn- och utbildningsnämnden åtgärd inte fullt ut har gett önskvärt resultat föreslår förvaltningen att åtgärden kvarstår i mål- och resultatuppföljningsplanen och särskilt följs upp efter läsåret 2011/2012. Förvaltningen föreslår att områdena teknik och naturvetenskap tydligare betonas i åtgärden.

Förvaltningen föreslår även en ny åtgärd i nämndens mål- och resultatuppföljningsplan; Förskolorna samverkar för att utveckla modersmålsstödet till barn med annat modersmål än svenska.

ÖVERGÅNGEN FRÅN FÖRSKOLEVERKSAMHET TILL FÖRSKOLEKLASS

Nämndens åtgärd:

Barn- och utbildningsnämnden följer upp att förskoleverksamheten samverkar med skolorna vid övergången till förskoleklass.

Resultat/Analys:

När barnets övergång till de nya verksamheterna närmar sig har förskolan den särskilda uppgiften att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergången till nya verksamheter skall särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Enkäten i förskolan ägnas inget särskilt påstående som fångar föräldrarnas uppfattning om hur förskolan avrundar och avslutar förskoleverksamheten och förbereder barnen för en övergång till andra verksamheter. Bedömningen har varit att enkäten genomförs i en period som kommer före de egentliga insatserna i övergångsarbetet.

Grund- och förskoleområdet har under läsåret 2010/2011 kompletterat riktlinjerna för övergången till förskoleklass/grundskola. Förskolecheferna rapporterar flera goda exempel på hur förberedelserna går till. Det gäller både överlämnandet av barnen mellan personalgrupperna och hur barnen förbereds för den nya verksamheten. Förskolecheferna menar att barnen har en bra övergång till förskoleklass men att rutinerna ytterligare kan förbättras. Flera önskar en utökad samverkan med skolan.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att grund- och förskoleområdet har en fungerande rutin för övergången mellan förskola och skola.

Förvaltningens åtgärder:

Barn- och utbildningsförvaltningen har genom återrapportering av hur förskolorna samverkar med skolorna vid övergången till förskoleklass fått ett bra underlag för att föreslå nämnden att åtgärden i skolplanen inte behöver följas upp särskilt efter läsåret 2011/2012.

HÄLSA OCH LIVSSTIL

Fullmäktige i Nynäshamns kommun har beslutat att folkhälsosatsningen fortsätter med särskilt fokus på barn och unga. Folkhälsoarbetet har genomsyrat kommunens verksamheter under flera år. Kommunen har avsatt medel i en fond för att förbättra medborgarnas hälsa. Här kan både kommunala verksamheter och föreningar söka projektstöd. Folkhälsomålen genomsyrar även kommunens skolplan.

Hälsa och livsstil har ett nära samband. Näringsriktig kost, regelbundna fysiska aktiviteter och frihet från droger ger sunda levnadsvanor. Tillsammans med dessa bidrar en ekologisk grundsyn till en hållbar utveckling för både individ och samhälle.

Nynäshamns skolplan 2010 – 2012

ARBETET MED BARNES FYSISKA AKTIVITETER

Nämndens åtgärd:

Barn- och utbildningsnämnden följer upp att förskolorna stimulerar barnen till fysiska aktiviteter.

Resultat/Analys:

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande.

Läroplan för förskolan LPFÖ 98

Enkäten till förskoleverksamhetens föräldrar ägnar området ett par påståenden. Föräldrar med barn i kommunal verksamhet menar i lägre grad än föräldrar i fristående verksamhet att förskolan lär barnen om kosten och motionens betydelse för hälsan.

	Förskola (K)	Familjedaghem (K)	Förskola (E)
Barnen får utveckla sin motorik och kroppsuppfattning.	3,80	3,81	3,94
Mitt barn får lära sig om kostens och motionens betydelse för hälsan.	3,08	3,11	3,60
Barnen ges möjlighet till utomhusvistelse.	3,78	3,97	3,87

Om barnet är pojke eller flicka spelar ingen eller väldigt liten roll för hur föräldrarna besvarar enkäten inom området hälsa och livsstil.

Förskolecheferna beskriver ett omfattande och medvetet arbete med att erbjuda barnen rika möjligheter till fysiska aktiviteter. Det gäller såväl planerade som spontana aktiviteter. Rörelse och fysisk aktivitet har hög prioritet.

Förskolorna har mycket verksamhet utomhus året runt. Flera förskolor lyfter fram den egna förskoletomten som motoriskt utmanande. Personal, barn och föräldrar diskuterar gemensamt hur förskoletomten kan utvecklas. Många förskolor ligger i nära anslutning till skog och mark, vilket utnyttjas i stor utsträckning. Förskolecheferna har många exempel på planerade aktiviteter. Det är allt från idrottslekar på idrottsplatser och i hallar till Yoga och "Mini-röris" inne i förskolans egna lokaler. Pedagogerna har god kunskap om rörelsens betydelse för barns utveckling och är noga med att barnen får röra på sig varje dag.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att förskoleverksamheten med goda resultat stimulerar barnen till fysiska aktiviteter.

Förvaltningens åtgärder:

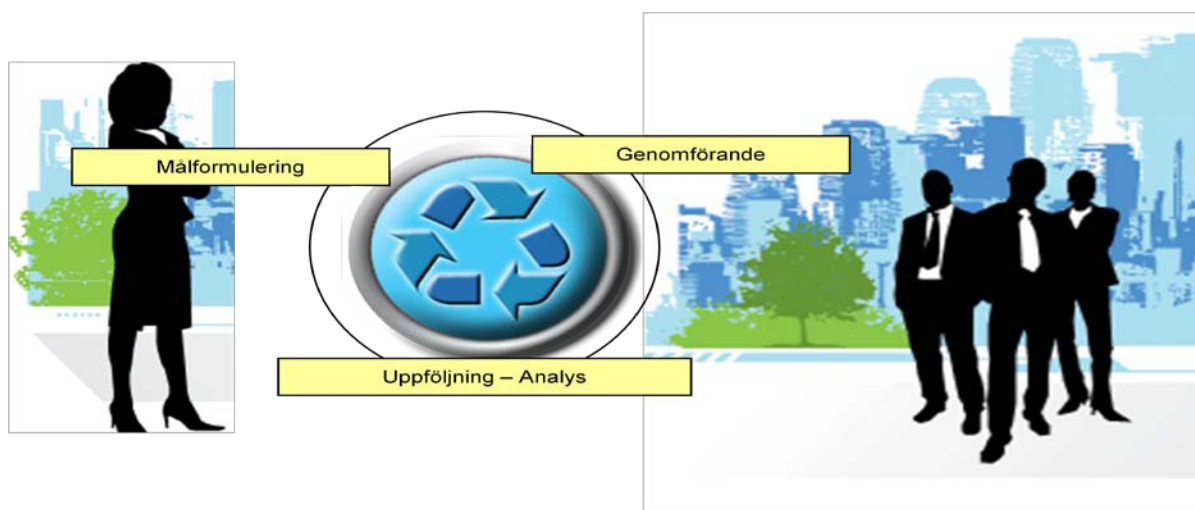
Med hänsyn till kommunens folkhälsoarbete föreslår barn- och utbildningsförvaltningen att nämndens åtgärd kvarstår i mål- och resultatuppföljningsplanen och särskilt följs upp efter läsåret 2011/2012.

DISKUSSION (RESULTAT I FÖRSKOLEVERKSAMHETEN)

I rapporten ovan framkommer att Skolverket definierar begreppet kvalitet inom förskola och skola utifrån hur väl en verksamhet svarar mot uppsatta mål samt i vilken utsträckning verksamheten strävar efter att förbättras.

I detta avsnitt kommer barn- och utbildningsförvaltningen att belysa begreppet kvalitetsutveckling. Syftet är att lyfta fram några av förutsättningarna för ett systematiskt kvalitetsarbete och samtidigt identifiera några utmaningar i arbetet med att utveckla uppföljningen av kvaliteten i Nynäshamns förskoleverksamhet.

Styrning är en kontinuerlig process och avser avsiktliga och medvetna åtgärder (styrmedel) för att påverka framtida beteenden och uppnå olika mål. Barn- och utbildningsnämndens styrmedel är att ge förutsättningar för verksamheterna att klara uppsatta mål och att i efterhand kontrollera utfallet genom uppföljning och utvärdering.

Utfallet (resultaten) ger information om kvaliteten i genomförandet och bildar tillsammans med analysen underlag för nya målformuleringar. Detta är grunderna i systematiskt kvalitetsarbete och det som ger barn- och utbildningsnämnden förutsättningarna för sitt huvudmannaskap.

Det finns flera modeller och termer för att beskriva kvalitetsutveckling. Det som förenar metoderna är att kunskaper om resultaten skapar förutsättningar för att systematiskt utveckla och förbättra verksamheten. SKL, Sveriges kommuner och landsting, kallar detta kunskapsstyrd effektivisering. De betonar också vikten av att alla nivåer i en organisation har förmågan att gå från ord till handling.

Skolinspektionen¹ granskade 2010 i vilken utsträckning skolor arbetar systematiskt med att förbättra elevernas kunskapsutveckling. Resultat och slutsatser går i flera avseenden att generalisera och omsätta även för övrig utbildningsverksamhet. Ett systematiskt arbete ska bedrivas kontinuerligt och processinriktat och ska inkludera olika nivåer i verksamheten. Det ska präglas av fastlagda rutiner med en tydlig planering, ansvarsfördelning, tidplaner, dokumentation, verktyg och metoder. Ledaren har stor betydelse i ett sammanhållet kvalitetssystem. En ledare som vill lyckas i ett mål- och kvalitetsstyrt system måste vara inställd på att mäta, utvärdera och bygga vidare på verksamhetens resultat. Det håller kvalitetsprocessen i gång och ger förutsättningar att förbättra resultaten.

¹ Skolinspektionens rapport 2010:10

Skolinspektionen konstaterade att det fanns brister i de granskade skolornas uppföljning. I en diskussion om orsaker hänvisar de bland annat till forskning² som visar att ledare inom den offentliga sektorn inte alltid är vana vid att skapa eller ta del av återkommande resultat- och kvalitetsinformation om sin verksamhet.

Den nya skollagen har förtydligat barn- och utbildningsnämndens övergripande ansvar för kvalitetsutvecklingen inom utbildningsverksamheten i Nynäshamns kommun. I Nynäshamns skolplan har nämnden prioriterat flera utvecklingsområden. De har formulerats som åtgärder för att förtydliga nämndens förväntningar på en kvalitetsutveckling i verksamheterna. Varje år beslutar nämnden vilka av skolplanens åtgärder som ska ges en fördjupad uppföljning.

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar med att anpassa systemen för verksamhetsuppföljning till den nya lagstiftningen. Uppföljningen ska ge en samlad och fördjupad bild av kvalitetsutvecklingen inom respektive verksamhetsområde. En betydelsefull del i detta arbete är att skapa ett forum där förvaltningen och verksamheterna kan föra ett strukturerat samtal om resultat och hur kunskapen om dessa kan bidra till en kvalitetshöjning. Till stöd för dessa samtal (resultatdialoger) har förvaltningen skapat ett formulär där verksamheterna återrapporerar det lokala arbetet med nämndens uppdrag. Formuläret följer gängse modeller för systematiskt kvalitetsarbete och verksamheterna redovisar genomförda åtgärder, resultat och analys samt vilka nya åtgärder som bedöms som nödvändiga.

Sammanställningen av verksamheternas arbete bildar ett av underlagen i den färdiga rapporten till barn- och utbildningsnämnden. Rapporten ger slutligen nämnden nya underlag för ledning och styrning.

Återrapporeringen av nämndens uppdrag läsåret 2010/2011 har delvis genomförts enligt förvaltningens nya rutiner. I detta arbete har förvaltningen identifierat några utvecklingsområden. Det gäller för alla nivåer i systemet.

I förskoleverksamheternas återrapporeringar av nämndens uppdrag har förvaltningen gjort följande iakttagelser.

- I redovisningen av genomförda åtgärder saknar dessa ibland en direkt koppling till nämndens uppdrag.
- Redovisade resultat svarar inte alltid mot nämndens uppdrag och ger inte alltid en samlad bild av måluppfyllelsen.
- Analyserna har varit svåra att skilja från resultaten och svarar inte alltid på vilka faktorer som har påverkat måluppfyllelsen eller varför det blev som det blev.
- Nya åtgärder kopplas inte alltid till aktiviteter i den egna verksamheten. Det har i flera fall varit otydligt hur nya åtgärder ska förbättra måluppfyllelsen. Det förväntade utfallet har ofta formulerats som en vision och inte som ett konkret resultat som verksamheten kan följa utvecklingen av.

Sammanfattningsvis innehåller redovisningarna få exempel på en systematisk arbetsgång. Förvaltningen ser flera möjliga orsaker till iakttagelserna ovan. En anledning är att förvaltningen inte har tagit tillräckliga hänsyn till flera av de faktorer som präglar ett systematiskt arbete.

² Lena Lindgren, Utvärderingsmonstret – Kvalitets och resultatmätning i den offentliga sektorn

Förvaltningen bedömer ändå att arbetet har kommit en god bit på väg och att systemet för uppföljning i huvudsak svarar mot de förväntningar nämnden har på en fördjupad och samlad bild av kvalitetsutvecklingen inom området.

Inför nästa års uppföljning kommer förvaltningen att genomföra följande förändringar för att utveckla och förbättra systemet med resultatdialoger. Ett viktigt syfte är att få hela organisationen delaktig i förbättringsarbetet.

- Förvaltningen behöver tydligare lämna över nämndens uppdrag till verksamheterna och föra en dialog om vilka förväntningar som ligger i uppdraget.
- Förvaltningen behöver upprätta en tydlig planering som beskriver alla moment i kvalitetsarbetet och koppla dessa till en tidsplan.
- Förvaltningen behöver utveckla formuläret för återrapportering. Formuläret behöver struktureras så att det än mer styr mot en systematisk arbetsgång. Förvaltningen diskuterar att lägga till moment av självvärdering för att förstärka redovisningen av resultat. Formuläret bör även förtydliga ansvarsfördelningen mellan nämnden och förskoleverksamhetens ledning och personal.
- Förvaltningen behöver utveckla system för att strukturerat samla in verksamheternas återrapportering och ge en snabbare respons till verksamheterna huruvida rapporteringen svarar mot nämndens uppdrag.

I årets uppföljning har resultatdialoger inte genomförts i önskvärd omfattning. De har mest svarat på frågor i direkt anslutning till arbetet med rapporten. I årets planering kommer förvaltningen att tidigarelägga verksamheternas rapportering för att skapa större utrymme för arbetet med resultatdialogerna.

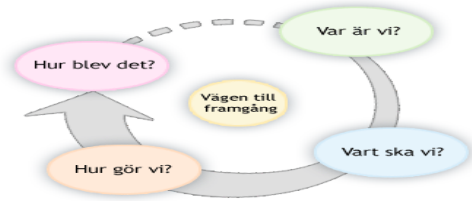
Förvaltningen ser ett generellt behov av att utveckla kompetensen i systematiskt kvalitetsarbete. Det gäller alla moment i processen från resultatsammanställning till beslut om nya åtgärder.

Förskolans läroplan är speciell i förhållande till andra skolformers. Som nämnts ovan är det den pedagogiska verksamheten som ska utvärderas – inte barnen. Skolornas läroplaner har kunskapskrav som anger vad eleverna ska kunna vid en viss tidpunkt. Kvalitetsutvecklingen i skolan är därför nära knuten till elevernas resultat. Förskolans läroplan däremot har inga motsvarande formuleringar. Det ställer andra krav på förskoleverksamhetens kvalitetsarbete.

Ett av läroplanens mål är att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra. Förskolans uppdrag är att följa upp i vilken utsträckning detta mål kännetecknar verksamheten. Utvärderingen ska ge kunskap om hur verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att nå läroplanens mål.

Det är svårt att formulera mål på verksamhetsnivå som blir ett stöd i arbetet för högre måloppfyllelse. Riktningen är klar, den är bestämd i läroplanen. Svårigheten är att utifrån förskolans lokala förutsättningar identifiera vilka styrkor eller indikatorer som visar att arbetet går i önskad riktning.

På Skolverkets webbplats finns flera bra stöd för det lokala kvalitetsarbetet. Arbetet med kvalitetsutveckling beskrivs i fyra steg. Vägen till framgång är cyklisk och går via en lägesbedömning, målformuleringar, insatser och avslutas med en utvärdering. Utvärderingen bildar ett nytt nuläge.

Ett av stödmaterialen är BRUK. Det är ett verktyg för självskattning av kvaliteten i verksamheten. BRUK belyser två huvudområden; process (innehåll och organisation) och bakgrundsfaktorer (förutsättningar).

Varje huvudområde bryts ned i flera del- och indikatorområden. Den minsta beståndsdel i BRUK är kriterier som beskriver varje enskild indikator. Efter att indikatorns olika kriterier har skattats erbjuder BRUK stöd för att diskutera och analysera resultaten och fundera över vad man kan göra för att förbättra kvaliteten i sin verksamhet. För den pedagogiska verksamheten finns det möjlighet att göra självskattningar inom flera områden. Det gäller exempelvis *Utveckling och lärande* med en indikator för arbetet med att stärka och stimulera barns språkutveckling och *Systematiskt kvalitetsarbete* med en indikator som beskriver arbetet med att formulera mål.

Barn- och utbildningsförvaltningen rekommenderar förskoleverksamheten att studera innehållet i BRUK som ett led i utvecklingen av kvalitetsarbetet.